

«БЕКІТЕМІН»

Қазақстан Республикасы
Туризм және спорт министрлігі
Спорт және дене шынықтыру істері
комитетінің төрағасы

_____ М. Б. Б. Осынов
« ____ » _____ 2024 ж

«КЕЛІСЕМІН»

«Қазақстандық конькишілер
одағы» РҚБ - нін
атқарушы директоры

_____ О. Бесбаев
« ____ » _____ 2024 ж

«Қазақстандық конькишілер одағы» РҚБ

**КОНЬКИМЕН ЖҮГІРУ СПОРТЫ ЖАРЫСТАРЫНЫҢ
АРНАЙЫ ЖӘНЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ЕРЕЖЕЛЕРІ**

I тарау. Арнайы ережелер

1. Жалпы ережелер

(бұдан әрі – ISU) Жалпы және арнайы ережелеріне, арнайы және техникалық ережелеріне, осы конькимен жүгіруден жарыстарды өткізу ережелеріне (бұдан әрі – Қағидалар) сәйкес өткізіледі.

1.1. Терминдер мен анықтамалар

2. Осы Ережелерде көрсетілмеген спорттық жағдайлар ISU ережелерінің негізінде түсіндіріледі.

3. Конькимен жүгіру немесе конькимен сырғанау - бұл конькиде мүмкіндігінше тезірек жабық шеңберде мұзда белгілі бір қашықтықты өту керек спорт түрі.

4. Конькимен жүгіруден спорттық жарыстар – ұзындығы 400 м немесе 333,3 м мұз аланында конькимен жүгіру.

5. Спорт маусымы – ағымдағы күнтізбелік жылдың 1 шілдесінен бастап келесі күнтізбелік жылдың 30 маусымына дейінгі уақыт кезеңі.

6. Жарыс күнтізбесі – Қазақстан Республикасы Туризм және спорт министрлігінің Спорт және дене шынықтыру істері комитеті бекіткен Қазақстанның және халықаралық дене шынықтыру-спорттық іс-шаралардың бірыңғай күнтізбелік жоспарына енгізілген немесе Қазақстан Республикасы Туризм және спорт министрлігінің Спорт және дене шынықтыру істері комитеті бекіткен халықаралық дене шынықтыру және спорттық іс-шаралардың күнтізбелік жоспарларына енгізілген жарыс. облыстық спорт және спорт басқармаларының дене шынықтыру іс-шаралары мен спорттық іс-шаралары ресми болып танылады .

7. Ұйымдастыру комитеті *(бұдан әрі – Ұйымдастыру комитеті)* біртұтас спорттық жарысты немесе жарыстар сериясын дайындауға және өткізуге жауапты ұйым болып табылады.

8. Ресми дайындық – жарысқа қатысуға жіберілген спортшылардың ресми іс-шаралар кестесіне сәйкес спорт нысанының мұз айдынында жаттығуға, сондай-ақ жылыну және демалыс үшін бөлінген алаңдар мен спорт залдарын пайдалануға құқығы бар уақыт кезеңі. Ресми дайындық және басқа да ресми іс-шаралар жарыс бағдарламасына сәйкес бірінші жарыс күнінен 1 (бір) күн бұрын өткізіледі.

1- ереже

Спорттық тәртіп және жарыстардың сипаты

1. Конькимен жүгіру жарыстары бағдарламалардың келесі түрлерін қамтиды:

- қашықтық: 100 м, 300 м, 500 м, 1000 м, 1500 м, 3000 м, 5000 м, 10000 м,
- жарыстар: масс - старт (10 айналым, 16 айналым), командалық жарыс (6 айналым, 8 айналым), командалық жарыс – спринт (3 айналым), эстафета (4 адам x 400 м), аралас эстафета (4 адам x 400 м)

2. Көпсайыста немесе спринттік көпсайыста бірнеше қашықтықтың комбинациялары әр қашықтықта марапаттармен немесе бір жүлдемен

бірнеше қашықтықта өткізіледі.

500 м+1000 м+500 м+1000 м
100 м+300 м+100 м+300 м
500 м+1500 м+1000 м+3000 м
500 м+1500 м+1000 м+5000 м
500 м+3000 м+1500 м+5000 м
500 м+5000 м+1500 м+10000 м

3. Республикалық жарыстарда (Қазақстан Республикасының чемпионаттарынан басқа) жарыстарды өткізудің жаңа әдістері мынадай талаптарға сай болуы шартымен сыналуды мүмкін:

- a) мұндай жарыстарға өтінім «Қазақстан конькишілер одағы» РҚБ-на (бұдан әрі – Одақ) оларды өткізуді қарау (мақұлдау немесе бас тарту) үшін олар басталғанға дейін кемінде 3 ай бұрын жіберілуі тиіс;
- b) мұндай конкурстың ережелерінде қандай жаңа нәрселердің сынақтан өтетіні анық көрсетілуі керек;
- c) мұндай жарыстарды бақылау және жаңа әдіс бойынша есеп дайындау үшін Одақ өз өкілін тағайындайды;
- d) жарыс аяқталғаннан кейін ұйымдастырушылар Одаққа оны өткізудің жаңа әдісі туралы есеп беруі тиіс.

2-ереже

Жарыстардағы бағдарламалардың түрлері

Қазақстан Республикасының чемпионаттарында конькимен жүгіруден қашықтық және командалық жарыстар.

Конькимен жүгіруден жеке қашықтыққа чемпионат

Бағдарлама түрлері:

- a) жеке (әйелдер):
500 м, 1000 м, 1500 м, 3000 м, 5000 м, масстарт (16 айналым);
- b) жеке (ерлер):
500 м, 1000 м, 1500 м, 5000 м, 10000 м, масстарт (16 айналым);
- c) командалық спорт түрлері (әйелдер):
командалық жарыс (6 айналым), командалық жарыс - спринт (3 айналым);
- d) командалық спорт түрлері (ерлер):
командалық жарыс (8 айналым), топтық жарыс - спринт (3 айналым).

Конькимен жүгіруден көпсайыс чемпионаты

Бағдарламалардың түрлері:

- a) әйелдер 500 м+3000 м+1500 м+5000 м немесе
500 м+1500 м+1000 м+3000 м;
- b) ерлер 500 м+5000 м+1500 м+10000 м немесе
500 м+5000 м+ 1500 м+5000 м

Көпсайыс бойынша конькимен жүгіруден чемпионаты

Көпсайыс бойынша спринттегі қашықтық:

әйелдер мен ерлер – 500 м+1000 м+500 м+1000 м

Бұл қашықтықтардың өткізілетін реті: бірінші күні 500 м және 1000 м және жарыстың екінші күні 500 м және 1000 м.

Жеткіншек қыздар мен ұлдар, жасөспірімдер қыздар мен ұлдар арасындағы чемпионат

Бағдарламалардың түрлері:

- a) жеткіншек қыздар, жасөспірімдер қыздар:
көпсайыс (500 м+1000 м+1500 м+3000 м), (500 м+1000 м+500 м+1000 м);
- b) жеткіншек ұлдар, жасөспірімдер ұлдар:
көпсайыс (500 м+1500 м+1000 м+5000 м), (500 м+1000 м+500 м+1000 м);
- c) жеткіншек қыздар мен жасөспірімдер қыздар арасындағы қашықтық: 500 м, 1000 м, 1500 м, 3000 м;
- d) жеткіншек ұлдар мен жасөспірімдер ұлдар арасындағы қашықтық: 500 м, 1000 м, 1500 м, 3000 м, 5000 м;
- g) жеткіншек қыздар мен жасөспірімдер қыздарға арналған командалық жарыстар:
командалық жарыс (6 айналым), командалық жарыс - спринт (3 айналым), эстафета (4 адам x 400 м), аралас эстафета (4 адам x 400 м);
- e) жеткіншек ұлдар мен жасөспірімдер ұлдар үшін командалық жарыстар:
командалық жарыс (8 айналым), командалық жарыс - спринт (3 айналым), эстафета (4 адам x 400 м), аралас эстафета (4 адам x 400 м);
- f) масс - старт (10 айналым).

Ұлдар мен қыздар арасындағы чемпионат

Бағдарламалардың түрлері:

- a) көпсайыс: 500 м+1000 м+500 м+1000 м; 100 м+300 м+100 м+300 м;
- b) қашықтықтар: 500 м, 1000 м, 1500 м;
- c) командалық жарыстар: командалық жарыстар; эстафеталық жарыстар, соның ішінде аралас.

Басқа жарыстарға арналған бағдарламалардың түрлері

Басқа мәртебедегі жарыстарға осы жарыстар туралы ережеде белгіленген бағдарламалардың кез келген түрін қосуға болады.

Қашықтықтардың бағдарламасы және реттілігі

Жоғарыда аталған жарыстардың әр күніне арналған күндер бойынша бөлу және бағдарламалар түрлерінің реттілігін Ұйымдастыру комитетінің келісімі бойынша Одақтың техникалық комитеті белгілейді.

Қашықтық жарыстар квартет түрінде ұйымдастырылуы мүмкін.

3 - ереже

Жарысқа қатысушылардың жас топтары

1. Спорттық жарыстарға қатысу үшін спортшы спорттық жарыс маусымы кезінде (*1 шілдеден 30 маусымға дейін*) белгіленген жасқа жетуі керек.
2. Спортшылар келесі жас топтарына бөлінеді:

Жас тобы	Жасы	Жасы, ISU сәйкес
Ұлдар мен қыздар	9-11 жас	Juniors D
Жасөспірім ұлдар мен қыздар	12-13 жас	
Жасөспірім ұлдар мен қыздар	14-15 жас	Juniors C
Жасөспірім ұлдар мен қыздар	16-17 жас	Juniors B
Жеткіншек ұлдар мен қыздар	18-19 жас	Juniors A
Ерлер мен әйелдер	20 жас және одан жоғары	Seniors

3. Жарыстар жас топтары бойынша өткізіледі: жеткіншек ұлдар мен қыздар (19-22 жас), жасөспірім ұлдар мен қыздар (14-17 жас), жасөспірім ұлдар мен қыздар (13-15 жас). Жас топтары бойынша атауында «конькимен жүгіру» сөзі бар спорттық қашықтар бойынша: жеткіншек ұлдар мен қыздар (16-19 жас), жасөспірім ұлдар мен қыздар (14-17 жас), жасөспірім ұлдар мен қыздар (12-15 жас).

4. Дүниежүзілік Универсиада, студенттер арасындағы әлем біріншілігі жеткіншек ұлдар мен қыздар (17-25 жас) арасында өтеді. Жарыс өткізілетін жылы 31 желтоқсанда спортшының жасы 18-ден кем және 25-тен жоғары болмауы керек (*FISU ережелеріне сәйкес*).

5. Жас топтары бойынша жарыстарға қатысу үшін:

a) ерлер мен әйелдер, спорттық жарыс маусымында 16 жасқа толған спортшылар, егер олардың спорттық біліктілік деңгейі ерлер мен әйелдердің жас тобының шеберлік деңгейіне сәйкес келсе, жіберіледі;

b) спорттық жарыстар маусымында 15 жасқа толған жеткіншек ұлдар мен қыздар (18-19 жас) спортшылар, егер олардың спорттық біліктілік деңгейі жас тобындағы жеткіншек ұлдар мен қыздар (18-19 жас) тобының біліктілік деңгейіне сәйкес келсе, жіберіледі;

c) спорттық жарыстар маусымында 14 жасқа толған жасөспірім ұлдар мен қыздар (16-17 жас), егер олардың спорттық біліктілік деңгейі жасөспірім ұлдар мен қыздар (16-17 жас) жас тобындағы біліктілік деңгейіне сәйкес келсе, қабылдануы мүмкін;

d) спорттық жарыстар маусымында 12 жасқа толған жасөспірім ұлдар мен қыздар (14-15 жас), егер олардың спорттық біліктілік деңгейі жасөспірім ұлдар мен қыздардың жас тобындағы біліктілік деңгейіне сәйкес келсе (14 – 15 жас) жіберіледі;

e) жасөспірім ұлдар мен қыздар (12-13 жас) спорттық жарыстар маусымында 11 жасқа толған спортшылар, егер олардың спорттық біліктілік деңгейі жасөспірім ұлдар мен қыздардың (12-13 жас) жас тобындағы біліктілік деңгейіне сәйкес келсе, қабылдануы мүмкін. Дене шынықтыру шараларына спорттық жарыстар маусымында 11 жасқа толмаған

спортшылар қатысады.

6. Дене шынықтыру іс-шараларын өткізу кезінде жоғарыда аталған жас топтарын кіші топтарға бөлуге болады және олар дене шынықтыру іс-шарасы туралы ережемен белгіленеді.

2-бөлім. Конькимен жүгіру жолдары мен спорттық құрылыстар

4-ереже

Конькимен жүгіруге арналған стандартты спорттық ғимараттар

1. Стандартты конькимен жүгіру стадионы - жарыстың ұзындығы максимум 400 м және кемінде 333,33 м 180 градусқа екі бұрылысы бар конькимен жүгіру жолы бар ашық, жартылай жабық немесе жабық спорт нысаны.

2. Конькимен жүгіру жолына мыналар кіреді: ені кемінде 3 м болатын жаттығу жолағы, бұрылыс радиусы 25-тен 26 м-ге дейінгі ішкі жарыс жолы және радиусы 29-дан 30 м-ге дейінгі сыртқы жарыс жолы.

3. Жаттығу жолағы – мұз айдынының іші.

4. Көшуге арналған орын (*жарыс жолақтарын өзгерту*) конькимен жүгіру жолағының бір айналымының соңынан келесі айналымының басына дейін жарыс жолының тікелей өтуінің бүкіл ұзындығын алуы керек.

5. Ішкі жарыс жолының ені 4 м болуы керек. Сыртқы жарыс жолының ені кемінде 4 м болуы керек.

5-ереже

Басқа конькимен жүгіру жолдары

1. Стандартты жолдың пішіні мен өлшеміне сәйкес келмейтін конькимен жүгіру жолдары ең аз шеңбер ұзындығы 200 м және ішкі бұрылыс радиусы кемінде 15 м, өтпелі түзу кемінде 40 м және әрқайсысының ені бар екі жолдан тұруы керек. жарыс жолы кемінде 2 м.

2. Конькимен жүгіру жарыстарының негізгі түрлерінде өткізілмейтін бұқаралық іс-шаралар мен конькимен жүгіру марафондарында жарыс жолы жалғыз болуы мүмкін, мысалы, көлде, өзенде және т.б.

6-ереже

ISU әлем чемпионаттары мен кубоктарындағы, чемпионаттардағы, кубоктардағы және басқа да қазақстандық жарыстардағы жарыс жолдары

1. Чемпионаттардағы, әлем кубоктары мен ISU чемпионаттарындағы және басқа да халықаралық ресми жарыстардағы жарыс жолдары стандартты ұзындығы 400 м конькимен жүгіру жарыс жолдарында өткізілуі керек.

2. Мұз аренасында жарыс жолдарынан басқа жаттығу жолағы болуы керек.

7-ереже

Қысқы Олимпиада ойындарындағы жарыс жолдары мен ареналар

1. Қысқы Олимпиада ойындарында жарыстар стандартты ұзындығы 400 м жасанды конькимен сырғанау жолдарында өтуі керек.
2. Жарыс алаңдарынан басқа, мұз айдынында ені кемінде 4 м болатын жаттығу жолағы болуы керек.
3. Арена желден және қолайсыз ауа-райынан қорғалған жылытылатын спорт ғимаратында орналасуы керек.
4. Жарыс жолдарының ішінде мұзды кесіп өтпейтін аумаққа өту жолы болуы керек.
5. Спорт ғимаратында көрермендерге арналған орындықтардың жеткілікті саны, спортшыларға, лауазымды тұлғаларға, ұйымдастыру комитетіне, теледидар және басқа да бұқаралық ақпарат құралдары өкілдеріне арналған бөлмелер болуы тиіс.

3-бөлім. Жарыстарды ұйымдастыру

8-ереже

Жарыстарға өтініштер беру үшін

1. Жарысқа қатысушыларды қабылдау жарыс туралы ережеге (регламентке) сәйкес жүзеге асырылады.
2. Түпкілікті өтінім Одақ белгілеген баспа нысанына сәйкес болуы керек *(осы қағидаларға 1-қосымшаны қараңыз)*.
3. Қарауға тек түпнұсқалық басып шығарылған өтінімдер қабылданады.
4. Өтінішке қолжазба жазбалар немесе түзетулер енгізуге болмайды.
5. Электрондық өтінім жүйесі пайдаланылса, ережеге (регламентке) қосымша шарттар белгіленеді.
6. Медициналық қорытынды бойынша спортшыны спорттық жарыстарға жіберуге әр спортшының аты-жөніне қарсы «Жіберілді» деген белгісі бар емдік дене шынықтыру-сауықтыру дәрігерінің немесе спорттық дәрігердің қолы қойылған өтініш, егер бар болса, куәландырылған жеке мөрі негіз болып табылады. өтініштің соңында дәрігердің аты-жөні көрсетілген қолы, спортшыны қабылдаған және медициналық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар медициналық ұйымның мөрімен расталған, дене шынықтыру және спорттық медицинаны қамтитын жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің тізбесі; дене шынықтыру-сауықтыру дәрігері немесе спорт дәрігері қол қойған және жоғарыда аталған талаптарға жауап беретін медициналық ұйымның мөрімен расталған жарыстарға жіберу туралы медициналық анықтама.
7. Қатысушылар мен қосалқы спортшылардың аты-жөні, жарыстың бірінші күні басталғанға дейін 10 күн бұрын жариялануы тиіс.
8. Аймақтар/қалалар жарысқа жіберуге ниетті алдын ала өтінімге конькимен жүгірушілер санын ғана енгізуі керек.
9. Одақ резервтік конькишілердің, сондай-ақ негізгі жарамды

қатысушылардың тізімін дайындауы керек.

9-ереже

Қысқы Олимпиада ойындарына қатысу құқығы қазіргі ISU ережелерімен реттеледі

4-бөлім. Төрешілер және олардың міндеттері

10 - ереже

Төрешілер алқасының құрамы

1. Конькимен жүгіру жарыстары үшін төрешілер алқасын төмендегі кестеде көрсетілген төрешілер санына қарай құру ұсынылады:

	Қазақстан Республикасының аумағындағы халықаралық жарыстар	Ресми қазақстандық жарыстар (Чемпионаттар, чемпионат біріншіліктері, Қазақстан Республикасының кубоктары, Спартакиадалар және т.б.)
Төрешілер алқасы		
бас төреші	2	1
бас төрешінің орынбасары	2	1
стартер	4	2
бас хатшы	1	1
бас хатшысының орынбасары	1	1
төреші– техникалық делегат	1	1
стартердың көмекшісі	4	3
мәре сызығындағы төреші	1	1
уақытты қолмен анықтау аға төреші	1	1
уақытты қолмен анықтау төреші	6-8	6
автоматты хронометраждың бас төрешісі	1	1
Автоматты уақыт өлшеуіш төрешісі (оптикалық жүйе)	1-2	1
Автоматты уақыт өлшеушісі (жүйе сурет)	1-2	1
Уақытты автоматты түрде анықтаушы төреші (транспондер жүйесі)	2-3	1
Айналым санауыш операторының төрешісі	2-4	2
Жолақтағы төреші (бұрылыста)	2-4	2-4
Жолақтағы төреші (мәре сызығында)	2	2
Жолақтағы төреші (өтпелі сызықта)	1-2	1
Жолақтағы төреші (стюард)	4	2
Төреші - хатшы	4-6	4
Төреші - мұз техникалық маманы	1	1
Марапаттау төрешісі	1	1
Жарысты бақылау төрешісі	1	1

Төреші-хабарлаушы	1-2	1-2
Резервтегі төрешілер	2	2
Барлығы:	49-62	41-44

11-ереже

Әділқазылар алқасын тағайындау

1. Төрешілер алқасын Одақ сайлайтын төрешілер алқасының төрағасы басқарады.

2. Төрешілер алқасының төрағасы Одақпен бірлесіп Қазақстан Республикасының аумағында өтетін барлық халықаралық жарыстарға, чемпионаттарға, кубоктарға, чемпионаттар біріншілігіне, Қазақстан Республикасының Спартакиадасы мен іріктеу жарыстарына төрешілер алқасын тағайындайды және бекітеді.

3. Барлық қалған жарыстар бойынша тағайындаулар Одақтың тиісті аймақтық филиалдарымен жүзеге асырылады.

12-ереже

Төрешілер алқасы

1. Жарыс барысында әділқазылар алқасының мүшелері өздеріне жүктелген жауапкершілік салаларында көшбасшы болып табылады.

2. Төрешілер алқасының мүшелері бас төрешінің нұсқаулары мен талаптарын, ал ол болмаған жағдайда бас төрешінің орынбасарының нұсқауларын орындауға міндетті.

3. Осы Ережелерді спортшы немесе жаттықтырушы бұзған жағдайда, жауаптылық аймағында осы бұзушылық орын алған төреші бұл туралы бас төрешіге немесе оның орынбасарларының біріне хабарлауға және бұл фактіні бұзуды есепке алу картасына енгізуге міндетті. Белгілі бір қашықтық аяқталғаннан кейін бас төрешіге немесе оның орынбасарларының біріне айтуы тиіс.

13-ереже

Жарыстың төрешілер алқасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері

Бас төреші

1. Міндетті:

а) жарыстың егжей-тегжейлі кестесін бекітеді және кез келген өзгерістерді ұйымдастырушы ұйыммен келіседі;

б) жарысты өткізу кезінде төрешілер алқасының жұмыс жағдайларын тексеруге, төрешілердің қызметтік міндеттерін орындауына, қауіпсіздік шараларын сақтауына, нысанның және хронометраждық жүйелердің ISU талаптарына сәйкестігі туралы сертификаттарды тексеруге;

с) жеребе тарту, құрастыру, жұптардың/квартеттердің реті мен құрамын өзгерту рәсімдерін бақылау;

е) одақтық жарыстардың ережелерін, ережелерін (регламенттерін) сақтауға;

ф) барлық шешімдерді стартер қабылдайтын старт рәсіміне

қатыстыларды қоспағанда, Қағидаларды бұзған жағдайда қатысушыларды дисквалификациялау туралы шешім қабылдауға;

g) жарыстар кестесі мен бағдарламасындағы өзгерістерге, жарыстарды өткізу тәртібіне және мұзды дайындауға әсер ететін ақпаратты қамтамасыз етеді.

2. Құқығы бар:

a) ағымдағы мұз жағдайында жарыстар өткізу мүмкіндігі/мүмкін еместігі және конькимен жүгіру жолында қауіпсіздік шараларын сақтау туралы шешім қабылдау;

b) қолайсыз жағдайлар кезінде жарыс жолдарының пішіні мен өлшемін, сондай-ақ қашықтықтардың ұзындығын өзгертуге;

c) егер бұл өзгерістер Одақтық жарыстардың Ережелеріне (регламенттеріне) қайшы келмесе, жарияланған жарыс бағдарламасын өзгертуге;

d) жарысты басқа аренаға ауыстыру туралы Одақпен және қабылдаушы ұйыммен бірлескен шешім қабылдау;

e) жарыс нәтижелерін жарамсыз деп тану, қайталап жарыс өткізу туралы шешім қабылдау және жарыстың қорытындыларын бекіту;

f) этикалық нормаларға сәйкес келмейтін тәртіпті өрескел бұзғаны үшін спортшыны немесе жаттықтырушыны жарыстан шеттету;

g) спортшылардың құлауын немесе жарақаттануын болдырмау үшін қауіпсіздік шараларын сақтау туралы алаңдаушылық туындаған жағдайда жарыстарды тоқтату;

h) мұздың бүлінуі, спортшылардың қауіпсіздігіне төнген қауіп жойылғанша, көрермендер жарыстардың қалыпты өтуіне кедергі келтірген жағдайда қажетті тәртіп қалпына келтірілгенге дейін жарыстардың басталуын кейінге қалдыруға және т.б.;

i) ауа температурасы -20°C төмен түссе, жарыстарды тоқтату немесе кейінге қалдыру;

j) стартер немесе өрескел қателіктер жіберген немесе өз міндеттерін орындай алмаған басқа төрешілерді ауыстыру.

3. Шешім қабылдайды:

a) мәре сызығында старт рәсіміне және төрешінің шешіміне қатыстыларды қоспағанда, берілген барлық наразылықтар немесе басқа даулы мәселелер бойынша;

b) осы Ереженің бұзылуына байланысты барлық мәселелер бойынша, тіпті егер наразылық берілмесе де.

4. Ерекше жағдайдағы әрекеттер

a) егер жарыс күндерінің бірінде көпсайыс бағдарламасында қашықтықтардың бірі (немесе екі рет өтетін қашықтықтың бірінші жарысы) дұрыс орындалса, ал екінші қашықтық (немесе жарыс) бас төрешінің шешімі бойынша, жарыстың келесі күніне қалдырылды, өтіп кеткен қашықтықты (немесе жарысты) келесі күні қатысушылар қайталамауы керек;

b) -20°C төмен температура шегі сақталуы керек, оған қол жеткізу жарысты сол күні, келесі күні кешіктіруге немесе тіпті толық бас тартуға

негіз болады. Спортшыларға әсер ететін қоршаған ортаның нақты температурасын төмендету арқылы үсік шалу қаупін арттыратын жел жылдамдығын ескеру маңызды;

с) (жел, қар, тұман) немесе басқа да ерекше жағдайлар кезінде көпсайыстың аяқталуын қамтамасыз ету үшін кейбір жарыстарды келесі күнге ауыстыру туралы шешім қабылдануы мүмкін.

Төреші – техникалық өкіл

а) жарыстарда Одақтың атынан қатысады;

б) қабылдаушы ұйымның өкілдерімен бірлесіп, Одақ бекіткен жарыстарды өткізуге қойылатын техникалық талаптарға сәйкес спорт нысанының жарыстарды өткізуге дайындығын тексереді;

с) бас төрешімен және бас хатшымен бірлесіп спортшыларды жарысқа қатысуға жіберу туралы шешім қабылдайды;

д) жарыстың бас төрешісімен бірлесіп, жарысты өткізуді қамтамасыз етудің техникалық мәселелері бойынша шешімдер қабылдайды;

е) қағидалардың, ережелердің (регламенттердің) сақталуына жарыстың өткізілуін бақылайды.

Бас төрешінің орынбасары

Міндетті түрде:

а) осы Қағидалардың талаптарын орындау бойынша төрешілер алқасының жұмысын бақылауды жүзеге асыру;

б) бас төрешінің нұсқауларын орындау;

с) бас төреші болмаған кезде оның функцияларын орындайды.

Жарыстың бас хатшысы

Міндетті түрде:

а) спортшыларды қабылдау жөніндегі комиссияны жүргізеді және бас төрешімен және төреші-техникалық өкілмен бірлесіп, спортшыларды жарысқа қатысуға жіберу туралы шешім қабылдайды;

б) хатшылар арасында жұмысты бөлуге және хатшылық жұмысына және хаттаманың дұрыс толтырылуына жауапты болуға;

с) жарысқа қатысушыларға бастапқы нөмірлерді беру;

д) қатысушылардың, төрешілердің тізімдерін жасау, бас төреші мен техникалық өкіл судьяның бақылауымен жеребе дайындау және өткізу (бар болса) .

Жарыстың бас хатшысының орынбасары

Міндетті түрде:

а) конкурстың бас хатшысының нұсқауларын орындауға;

б) хатшылықтың жұмысын үйлестіру

с) конкурстың бас хатшысы болмаған жағдайда оның функцияларын орындайды.

Хатшы төреші

Міндетті түрде:

а) бас хатшының және оның орынбасарының нұсқауларын орындауға;

б) жарыстарға қатысты кестелерді, хаттамаларды және басқа да құжаттамаларды (бұдан әрі – жарыс материалдары) дайындайды;

с) хабарландырулар мен жарыс материалдарын ақпараттық панельдерге/тақталарға орналастыру (*қажет болған жағдайда басып шығару, көшірме және т.б.*);

д) байқау материалдарын қазылар алқасына және жарысқа шақырылған лауазымды тұлғаларға береді.

Марапаттау төрешісі

Марапаттаушы төреші бас төрешімен, ұйымдастыру комитетінің өкілімен және хабарлаушы төрешімен марапаттау рәсімдерінің реті мен уақытын дайындайды және келіседі.

Лауазымды тұлғаларды және жеңімпаздар мен жүлдегерлерді салтанатты шараларға уақтылы тағайындау және қатысуды үйлестіреді.

Марапаттау кезінде спортшылардың ұқыпты келбетін және жабдықты пайдалану ережелерін сақтауын қадағалайды.

Марапаттау құралдарын дайындайды, оны беру туралы актіні дұрыс ресімдейді.

Стартер

Жарысқа дайындығы туралы растауды алғаннан кейін стартер жарысқа қатысушыларды старттық сөреге шақыру арқылы старт процедурасын бастайды.

Старт процедурасы кезінде спортшылар старт сөреге кірген сәттен бастап жарыс басталғанға дейін спортшылар стартердің командаларын орындайды.

Осы кезеңде стартер іске қосу процедурасына қатысты барлық даулы мәселелер бойынша шешім қабылдайды.

Дегенмен, жалған іске қосуды анықтау үшін іске қосу кезінде арнайы жабдық пайдаланылса, ерекше жағдайлар болуы мүмкін.

Стартер жұпта, квартетте немесе командалық жарыста басталатын бәсекелестерді анық көруге мүмкіндік беретін старт процедурасы үшін позицияны алуы керек.

Стартердің көмекшісі

Жарыстарда стартер көмекшілері қолданылады:

а) таңғыштарды беру үшін (*бастапқы хаттамаларға сәйкес*);

б) спортшыларға транспондерлерді, сондай-ақ масстартқа арналған шлемдерді (*старт хаттамалары бойынша*) беру үшін;

с) спортшы(лар) тарапынан бұзушылық туралы белгі беру. Белгі старт сызығына дейін 15-20 м қашықтықта, жалаушамен беріледі: ақ (*ішкі жолды көрсетеді*) және қызыл (*сыртқы жолды көрсетеді*). Стартер бұзушылықты бұйырғаннан кейін және қай жолақта бұзушылық жасалғанын көрсеткеннен кейін көрсетілген жолаққа сәйкес жалауша көтеріледі. Квартеттерде жарысқанда сары жалаулар (*ішкі жолды көрсетеді*) және көк жалаулар (*сыртқы жолды көрсетеді*) квартеттердің екінші жұбы үшін пайдаланылады;

д) старт алаңынан 50-60 метр қашықтықта старт тәртібі бұзылған жағдайда спортшы(ларды) тоқтату туралы белгі беруге. Қызыл жалауша қолданылады.

Жолақтағы төрешілер

Бұрылыстағы төреші, өтпелі және мәре сызығындағы төрешілер спортшылардың жүгіру ережелерін орындауын қадағалап кез келген бұзушылықтарды дереу бас төрешіге хабарлау керек.

Мәре сызығындағы төреші жарыс жолдарының сыртқы жақтарында болуы керек.

Жарыста бұрылыстарда екі төреші болатын жағдайда, жолақтың ішкі жағында от жаттығу жолағында орналасуы керек, бұрылысқа кіретін және бұрылыстан шығатын жолдарда.

Өтпелі сызықтағы төреші жаттығу жасайтын жолақтың ішкі жағында болуы керек спортшылар жүгіріп келе жатқанда өту дұрыстығын қадағалау керек.

Стюард маркерлер мен конустарды су қатқаннан кейін бірден келесі қашықтық басталғанға дейін тиісті орналастыру керек. *(мұздың беттері қатып қалмас үшін).*

Жарыстардан кейін мұзды тазаламас бұрын маркерлер мен конустарды жинаңыз *(егер мұз қызметі мен бас төреші басқаша келіспесе).*

Жарыстар кезінде Стюард жаттығу жолағының ішкі жағында орналасуы керек және бәсекелестерге кедергі келтірмей жарыстарды қарау керек.

Маркер құлаған жағдайда, Стюард оны орнына қайтаруы немесе ауыстыруы керек.

Мұздың зақымдануы мүмкін жағдайларда *(ақаулар және/немесе спортшылар құлаған кезде)* онда Стюард ақауларды түзетуді жүзеге асырады, бастапқы тексеру аймақтар осындай зиян келтірсе және оның қажеттігін кезекті төреші мен бас төреші техникалық жөндеуге арналған үзілісте хабарлайды.

Жарыс жетекшісі тәжірибелі төреші болуы керек соттады әртүрлі позициялардағы жарыстар , нақты түсінігі бар бұл туралы төреші жұмысының үйлестірушісінің жауапкершілігі мен функцияларын көтереді алқа.

Төреші хронометрист және төреші комментаторы

Автоматты және қолмен хронометраждық төрешілердің лауазымдық міндеттері мен функцияларын бөлу реттеледі.

Төреші – жарыстың барысы туралы пікір білдіретін, жарыстардың нәтижелерін және спортшылардың дисквалификациясы туралы, жарыс кестесіндегі өзгерістер, мұз дайындығы туралы ақпаратты жариялайтын, сондай-ақ қатысушылар мен көрермендер үшін қосымша маңызды ақпаратты беретін комментатор *(ең жоғары жетістіктер, мұз айдыны, әртүрлі тәртіп бойынша ұлттық және әлемдік рекордтар және т.б.).*

Комментатор старттердің командаларына немесе спортшылардың жарысына кедергі жасамауы керек.

Төреші айналым есептегіші

Айналдыру бойынша төреші жарысқа қатысушыларға жарыстың соңына дейін қалған айналым санын анық көрсетуі керек.

Соңғы айналымның басталуына 20-30 м қалғанда ол қатысушыларды қатты қоңырау сигналымен хабарлауы керек.

Квартет жарыстары үшін жарыста қалған айналымдар санын анықтау үшін кем дегенде 2 айналымды есептегіш төрешілер бөлек есептегіштері болуы керек.

Мәре сызығындағы төреші

Жарыстарда уақытты автоматты түрде белгілеу қолданылса, онда спортшылардың мәре сызығына келу реті тиісті жабдықпен жазылған нәтижелер негізінде анықталады.

Жарыстардың нәтижелерін анықтау үшін қолмен уақыт белгілеу пайдаланылған кезде, мәре сызығындағы төреші қай бәсекелестің жарыста жеңіске жеткенін немесе олардың бір уақытта мәреге жеткенін анықтайды.

Мәре сызығындағы төрешінің шешімі түпкілікті болып табылады және оған қарсылық білдіруге болмайды.

Жеңімпаз спортшы(лар) берілген қашықтық бойынша нәтижелер кестесінде жоғары орын алады.

Егер басқа жұптағы тағы екі қатысушы бірдей нәтиже көрсетсе, онда бұл жарыстардың жеңімпаздары қорытынды хаттамада бір орынға, ал екінші орын алған спортшылар келесі орынға ие болады.

14-ереже

Жарыстарды ұйымдастыру және өткізу тәртібі

Бірінші жарыс күнінің алдындағы күні келесі ресми іс-шаралар міндетті болып табылады:

- a) бас төрешінің жарысты ұйымдастыру комитетінің өкілдерімен және спорт нысанының өкілдерімен кездесуі;
- b) қатысушыларды қабылдау кезінде;
- c) қазылар алқасының отырысы;
- d) ресми жаттығу;
- e) команда өкілдерімен кездесу;
- f) жеребе тарту

Байқау кезеңіндегі ресми іс-шаралар

Байқау кезеңіндегі ресми іс-шараларға мыналар жатады:

- a) қазылар алқасының отырысы;
- b) спорт төрешілерінің жиналысы;
- c) ресми жаттығу;
- d) ашылу салтанаты;
- e) марапаттау рәсімдері;
- f) допингке қарсы рәсімдер;
- g) топ жетекшілерінің жиналысы (*өткізілуі мүмкін*);
- h) жеребе тарту;
- i) баспасөз конференциялары (*өткізілуі мүмкін*);
- j) жарыс кестесіне енгізілген басқа да іс-шаралар.

Іске қосу жабдықтары

Оқ атудың орнына синтетикалық дыбысы бар электронды іске қосу

тапаншасы пайдаланылған кезде дыбыс тапаншаның атуымен бірдей болуы керек.

Түтін мен отты әдеттегі жарқылға қарағанда басқа түсті жарқылмен ауыстыруға болады.

Электрондық тапаншаның жеке триггері болуы керек.

Стартерге қате іске қосуды анықтауға көмектесу үшін фотоэлементтер немесе сезімтал камералар (құралдар) сияқты электронды жабдықты пайдалануға рұқсат етіледі.

Сонымен қатар, мұндай жабдық конькимен жүгіруші сөре сызығынан шығып кеткен және стартер оны қайтармаған жағдайда жалған стартты анықтау үшін пайдаланылуы мүмкін.

Бұл орын алса, жалған іске қосу туралы шешімді осы электрондық жабдықтың жұмысына жауапты лауазымды тұлға қабылдауы мүмкін.

5-бөлім. Қазақстан Республикасының іс қағаздары

15-ереже

Қазақстан Республикасының жазбаларын тіркеу бағдарламаларының түрлері

Одақ келесі ел жазбаларын тіркейді:

а) ерлер үшін қашықтыққа: 500 м, 1000 м, 1500 м, 3000 м, 5000 м, 10000 м;

көпсайыста: 500 м+5000 м+1500 м+10000 м; 500 м+3000 м +1500 м +5000 м; 500 м+1000 м+500 м+1000 м; 500 м+1500 м+1000 м+5000 м; жарыстарда: командалық жарыс (8 айналым), командалық жарыс - спринт (3 айналым);

б) әйелдер үшін қашықтыққа: 500 м, 1000 м, 1500 м, 3000 м, 5000 м; көпсайыста: 500 м+3000 м+1500 м+5000 м; 500 м+1500 м+1000 м+3000 м; 500 м+1000 м+500 м+1000 м; жарыстарда: командалық жарыс (6 айналым), командалық жарыс - спринт (3 айналым);

с) жеткіншек ұлдар мен жасөспірім ұлдар үшін қашықтыққа: 500 м, 1000 м, 1500 м, 3000 м, 5000 м; көпсайыста 500 м+1500 м+1000 м+3000 м; 500 м+1000 м+500 м+1000 м; 500 м+1500 м+1000 м+5000 м; жарыстарда: командалық жарыс (8 айналым), командалық жарыс - спринт (3 айналым);

д) жеткіншек қыздар мен жасөспірім қыздар үшін қашықтыққа: 500 м, 1000 м, 1500 м, 3000 м; көпсайыста: 500 м+1500 м+1000 м+3000 м; 500 м+1000 м+500 м+1000 м; жарыстарда: командалық жарыс (6 айналым), командалық жарыс - спринт (3 айналым);

Қазақстан Республикасының іс жазбаларын тану шарттары

Қазақстан Республикасының рекордтары, егер нәтижелер ISU күнтізбесіне енгізілген ресми халықаралық жарыстарда, Қазақстан Республикасының чемпионаттары мен Қазақстан Республикасының

біріншілігінде және басқа да ресми жарыстарда көрсетілген болса, Одақпен танылады.

Қазақстан Республикасының құжаттарын танудың жалпы шарттары:

a) жарыстар республикалық одақ күнтізбесіне немесе ISU жарыстарына енгізілуі тиіс;

b) жарыстардың қашықтықтары мен кестесі осы жарыстардың Ережелері мен ережелеріне (регламенттеріне) сәйкес болуы керек;

c) жарыс жолы стандартты 400 м болуы керек;

d) жарыстың бас төрешісі жарыс кезеңі кезінде ISU халықаралық төрешілерінің тізімінде болуы керек (*тиісті ISU жылдық коммюникесін қараңыз*);

e) автоматты уақыт жүйелерін пайдалану керек;

f) егер Қазақстан Республикасының аумағындағы жарыстарда допингке қарсы бақылау жүргізілсе, рекорд орнатқан спортшы рекорд орнатылған күні допингке қарсы бақылаудан өтуі тиіс. Егер допингке қарсы сынама оң нәтиже берсе, рекорд танылмайды.

Қазақстан Республикасының құжаттарын танудың өзге де шарттары:

Егер Қазақстан Республикасының ағымдағы рекорды бір жарыс күні және бір мұз айдынында бірнеше рет жаңарған болса, онда жаңа рекорд деп ең жақсы нәтиже ғана танылады.

6-бөлім. Спортшыларға арналған арнайы спорттық жабдықтар мен техникалық құралдар

16 - ереже

Жарысқа арналған комбинезон және қорғаныс құралдары

Жарыс комбинезондары спортшының денесінің табиғи пішініне сай болуы керек.

Дене пішінін өзгертетін кірістірулерге немесе элементтерге тыйым салынады.

Ең көп қалыңдығы 0,5 см және ені 2,5 см болатын комбинезонның бетіне қандай да бір материалдың тұрақты бекітілген жолақтарынан басқа ешқандай құрылғыларға рұқсат етілмейді.

Жарақаттан қорғау үшін спортшылар комбинезонның астына жіліншік пен тізе қорғанысын киюі мүмкін.

Спортшылар жарыс комбинезонының үстіне дулыға, мойын қорғанысы, қолғап киюі керек.

Жарыстарда тек ISU бекіткен стандарттарға сәйкес жасалған кәдімгі пішінді дулығалар (*бастың контуры бойынша*) рұқсат етіледі.

Қазақстан Республикасының чемпионаттарында, кубоктарында, біріншіліктерде және Қазақстан Республикасының Спартакиадаларында бір облысыстан (*яғни, бір аумақтық бірлікте жарияланған*) команда мүшелері спортшы ұсынатын Облыстың атауы бар бірдей комбинезон киюге міндетті. Осы жазбаның жанында спортшының аты болуы мүмкін.

(*Жабдықтағы демеуші логотиптердің мөлшері мен саны тиісті құжатпен реттеледі*).

Қазақстан Республикасы құрама командасының арнайы киімін тек халықаралық жарыстарда ғана пайдалануға рұқсат етіледі.

Шет мемлекеттердің ұлттық және коммерциялық құрамаларының комбинезондарын пайдалануға тыйым салынады.

Жылыту костюмі

Қазақстан Республикасының чемпионаттарында, біріншіліктерінде және спартакиадаларында жарыс күндерінде *(ресми дайындықты қоса алғанда)* бір Облыс құрамасының барлық мүшелерінің дайындық киімдері бірдей болуы және оның жанында Облыстың атауы болуы тиіс. Және спортшының аты көрсетілуі мүмкін.

Қазақстан Республикасының ұлттық құрама командасы үшін дене шынықтыру костюмдерін пайдалануға тек халықаралық жарыстарда ғана рұқсат етіледі.

Шет елдердің ұлттық және коммерциялық құрамалары үшін қыздыру костюмдерін пайдалануға тыйым салынады.

Одақ жабдықты пайдалану бойынша нақтылайтын техникалық регламенттер мен нұсқаулықтар шығаруы мүмкін.

Коньки

Конькимен жүгіру кезінде конькилер – мұзда жүгіруді жеңілдететін спортшының төменгі аяғы мен табанының пассивті механикалық жалғасы болып табылатын спорттық жабдық.

Коньки үш элементтен тұрады: 1 – конькидің жүзі, 2 - жарыстар кезінде өлшемдері айтарлықтай өзгермеуі керек кез келген материалдан жасалған бәтіңке және 3 - бәтіңке пен жүзді байланыстыратын механизм, бұл механизм орын ауыстыруды немесе айналуы қамтамасыз ете алады. Спортшының бәтінкенің жүзіне қатысты болса, физикалық мүмкіндіктерін оңтайлы пайдалану үшін, егер бұл оған қауіп төндірмейтін болса.

Конькиде негізгі принципті бұзатын элементтерді пайдаланбау керек – конькимен жүгіру кезінде спортшының барлық энергиясы оның денесінің метаболикалық жұмысының нәтижесі болып табылады.

Төменгі аяқ пен аяқтың анатомиялық құрылымдарын қоспағанда, конькиге энергияны, заттарды немесе ақпаратты берудің кез келген құралын беру үшін спортшы мен коньки арасында тікелей байланыс жоқ.

Атап айтқанда, коньки қалақтарын кез келген сыртқы көзден немесе қандай да бір жасанды механизммен жылытуға рұқсат етілмейді.

Одақ қандай конькилерді пайдалануға рұқсат етілгенін түсіндіруге арналған нақтылайтын техникалық регламенттерді, нұсқауларды немесе бұйрықтарды шығаруы мүмкін.

Сәйкестендіру құралдары

Көрнекі идентификаторлар

Спортшыларды анықтау және олардың старт процедурасы кезінде, жарыстың өзінде және мәреде жарыс жолағын дұрыс алып жатқанын тексеру үшін қатысушылар жеңдер таңғышын киюі керек.

Техникалық идентификаторлар

Егер жарыста кез келген автоматты уақыт жүйесі *(мысалы, транспондер)* пайдаланылса, дұрыс жұмыс істеу үшін арнайы көмекші сәйкестендіру құрылғыларын немесе құрылғыларды пайдалануды талап ететін болса, онда

спортшылар оларды старт алдында дереу алуға және оларды сол қашықтық аяқталғанша киюге жауапты болады.

Байланыс жабдықтары

Жарыс кезінде *(соның ішінде ресми дайындық)* бәсекелестерге байланыс орнату немесе басқа адамдардан немесе басқа көздерден ақпарат алу мақсатында техникалық байланыс құралдарын киюге рұқсат етілмейді.

Музыкалық аппаратура

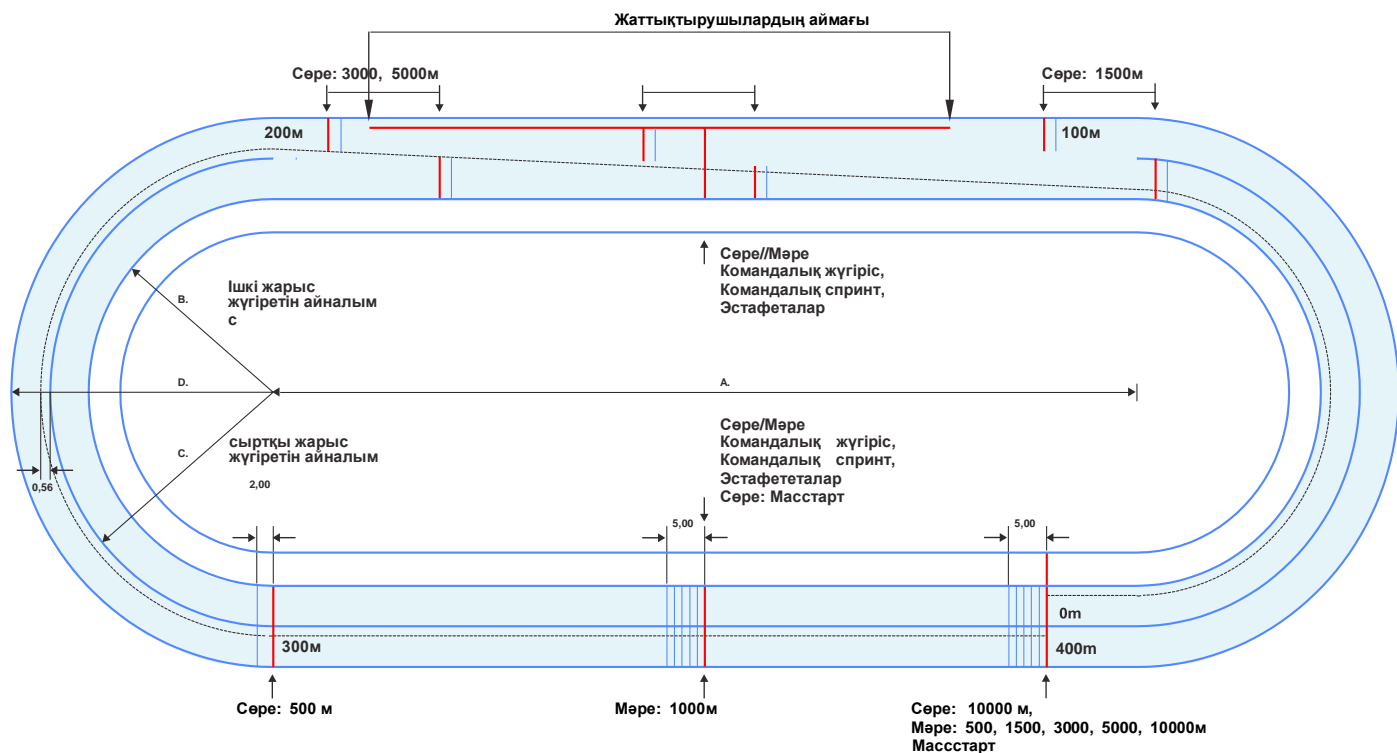
Жарыс кезінде *(соның ішінде ресми жаттығулар)* мұз айдынында спортшыға музыка немесе дыбыс ойнату үшін кез келген құрылғыларды *(телефондар, MP3 ойнатқыштар, рациялар және т.б.)* пайдалануға тыйым салынады.

Жабдықтау және техникалық құралдарды пайдалану ережелерін бұзу

Тиісті жабдықты және/немесе техникалық жабдықты пайдалануға қатысты осы Қағидалардың 16 ережесін сақтамаған бәсекелес жарыстан шығарылады.

Одақ спорт пен қорғаныс құралдарына және оларда жарнамалық логотиптерді пайдалануға, сондай-ақ пайдалануға қажетті немесе пайдалануға тыйым салынған техникалық құралдарға қосымша нормативтік құжаттарды шығаруы мүмкін.

II тарау. Конькимен жүгірудің техникалық ережелері, стандартты мұз жолдары

Стандартты бәсекелестік жолдардың ұзындығын есептеу мысалдары

- 1 = Екі жолақтың ұзындықтарының қосындысы (орталық ось бойынша бетбелгі арасында) = $2 \times A2$ = Ішкі бұрылыстың ұзындығы = $B \times \pi$
 3 = Сыртқы бұрылыстың ұзындығы = $C \times \pi$
 4 = Ауысы = $\sqrt{A2 + (\text{ширина дорожки})^2} - A$

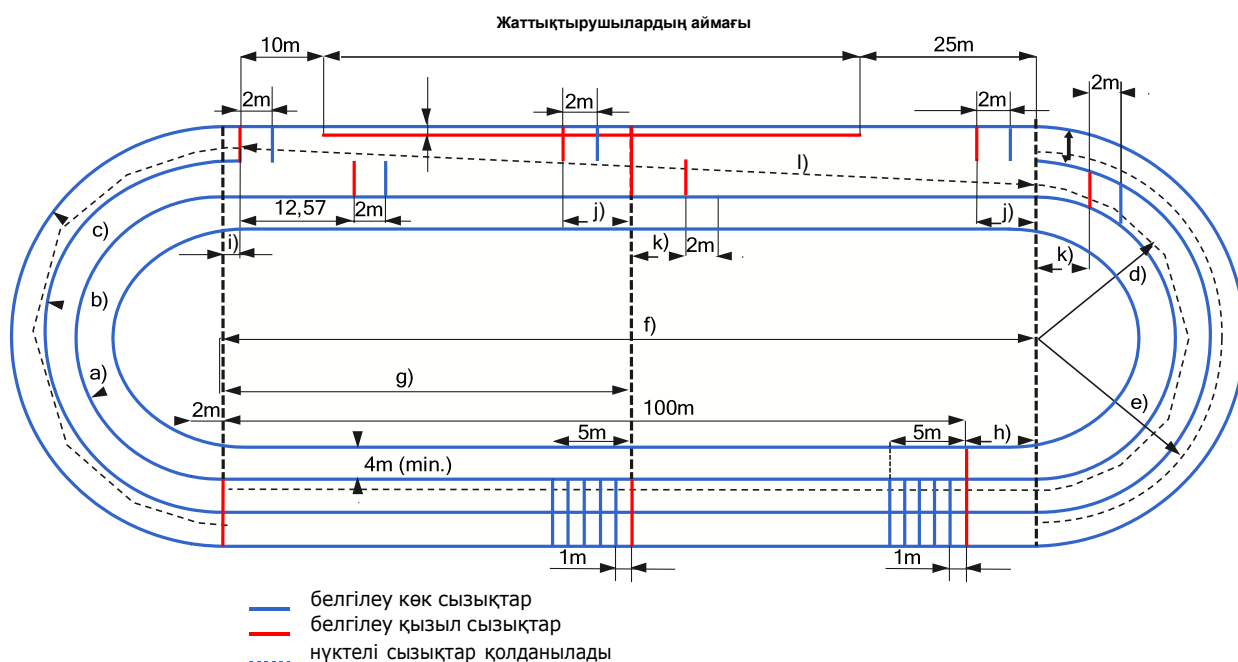
Жолдар ұзындығы 400 м

Ішкі бұрылыстың айналу радиусы 25 м	Ішкі бұрылыстың айналу радиусы 25,5 м	Ішкі бұрылыстың айналу радиусы 26 м
Әр жолақтың әрқайсысының ені 4 м	Әр жолақтың әрқайсысының ені 4 м	Әр жолақтың әрқайсысының ені 4 м
1 = $2 \times 113,57 = 227,14\text{м}$	1 = $2 \times 112,00 = 224,00\text{м}$	1 = $2 \times 110,43 = 220,86\text{м}$
2 = $25,5 \times 3,1416 = 80,11\text{м}$	2 = $26 \times 3,1416 = 81,68\text{м}$	2 = $26,5 \times 3,1416 = 83,25\text{м}$
3 = $29,5 \times 3,1416 = 92,68\text{м}$	3 = отыз х 3,1416 = $94,25\text{м}$	3 = $30,5 \times 3,1416 = 95,82\text{м}$
4 = $\sqrt{113,57^2 + 4^2} - 113,57 = 0,07\text{м}$	4 = $\sqrt{112^2 + 4^2} - 112 = 0,07\text{м}$	4 = $\sqrt{110,43^2 + 4^2} - 110,43 = 0,07\text{м}$
400,0м	400,0м	400,0м

Жолдар ұзындығы 333,33 м

Ішкі бұрылыстың айналу радиусы 26 м	Ішкі бұрылыстың айналу радиусы 25 м
Әр жолақтың әрқайсысының ені 4 м	Әр жолақтың әрқайсысының ені 4 м
1 = $2 \times 77,08 = 154,16\text{ м}$	1 = $2 \times 80,22 = 160,44\text{ м}$
2 = $26,5 \times 3,1416 = 83,25\text{ м}$	2 = $25,5 \times 3,1416 = 80,11\text{ м}$
3 = $30,5 \times 3,1416 = 95,82\text{ м}$	3 = $29,5 \times 3,1416 = 92,68\text{ м}$
4 = $\sqrt{77,08^2 + 4^2} - 77,08 = 0,10\text{ м}$	4 = $\sqrt{80,22^2 + 4^2} - 80,22 = 0,10\text{ м}$
333,33 м	333,33 м

Стандартты мұз жолының схема қолдану белгілерінің ұзындығы 400 м

Қашықтық	1 нұсқа 25-29 м	2-нұсқа 25,5-29,5 м	3-нұсқа 26-30 м
а)	25.00	25.50	26.00
б)	29.00	29.50	30.00
в)	33.00 (ең аз)	33.50 (ең аз)	34.00 (ең аз)
г)	25.50	26.00	26.50
д)	29.50	30.00	30.50
ф)	113,57	112.00	110.43
ж)	56,78	56.00	55.215
з)	13.57	12.00	10.43
и)	7.32	5.75	4.18
j)	6.25	6.25	6.25
к)	6.32	6.32	6.32
л)	113,64	112.07	110.50

17 - ереже

Жарыстың белгілеу жолақтары

Жарыстың белгілеу жолақтары түзі және бұрылыс жолдарындағы міндетті түрде сызықтар ені 5 см болуы тиіс. (Түстер жоғарыдағы диаграммаға сәйкес).

Жабық мұз айдындарында бұрылыстардағы жолақ белгілері әрқашан толықтырылады резеңкеден немесе жасанды материалдан жасалған маркерлер (биіктігі 5 см-ден аспайды), орналасқан қосулы қашықтық 50 см – ден бастап қосулы бірінші 15 м бастап бұрылыстардың басы және әр айналымның қалған бөлігінде 2 м қашықтықта, соңғы маркерден бастап, қарама-қарсы бағытта

(яғни бұрылыстан шығудан). Маркерлер міндетті түрде сызықтары белгілер бірге оның ішкі жақтарында болу керек.

Бірінші маркердің орнына бұрылысқа кіру кезінде міндетті түрде 20-25 см биіктіктегі жабық конустарды, сонымен қатар ішкі жағында таңбалау сызықтары болу қажет.

Маркерлерді түзу сызықтарға, сызықтардың үстіне орнатуға болады жақсырақ қажет болса, бір-бірінен 10 м қашықтықта белгілер жарыс жолақтарының шекараларының көрінуі үшін.

Ашық мұз айдындарындағы маркерлер қармен ауыстыруға болады (қарлы ауа-райында бұл міндетті шарт), бірақ ол мұз болмау керек.

Қар белгілері жарыс өтетін мұз айдынның бүкіл ұзындығы жолағы бойынша жатуы керек. Ауыспалы жолақтың жолында ғана болмауы шарт.

Таңбалаудың сәйкес орындалғанын анықтау Ережеге сай келетініне байланысты шешімді жарыстың бас төрешісі қабылдайды.

18 - ереже

Жарыс жолағының схемасы

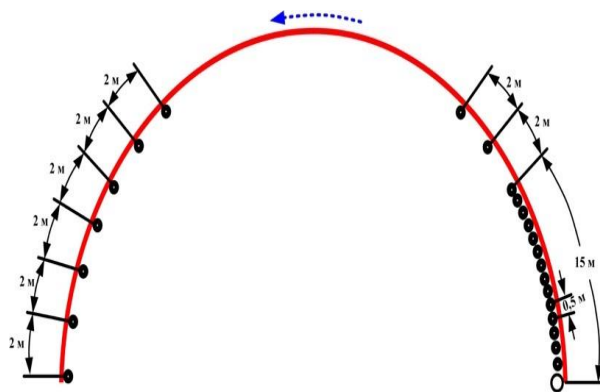
Жарыс жолағының өлшемдері

Сөре мен мәредегі сызықтар схемаға сәйкес және өлшемдер конькимен жүгіру мұз айдыны сертификатталған геодезиялық ұйымдастырылып міндетті түрде жүзеге асырылуы тиіс.

Жарыстың басталуынан бұрын хаттама жолдың геодезиялық өлшемдері бас төрешіге берілуі тиіс. Хаттаманың мерзімі – 1 жыл. Егерде белгілеу осы мерзімде сертификат өлшемдері өзгермесе, сертификатталған геодезиялық ұйыммен ұзартылуы мүмкін.

Бұрылыстардағы таңбалау сызықтары болатындай етіп сызылуы керек және оның ішкі жиегіндегі радиусына сәйкес. (төмендегі суретке қара).

Жолақтағы жолдардағы өлшемдердің ұзындығының шеңбері (400 м) қашықтығы ішкі шеттердегі бұрылыстағы жолақтар сызықтары 50 см ден бастап сыртқы жолақтарға қарай болуы керек.

Сөре мен мәренің сызықтары

Сөре мен мәренің сызықтары ені 5 см-ден аспайтын түрлі-түсті сызықтармен белгіленеді және түзу сызықтарға немесе бұрылыстардағы олардың ойша жалғастығына тік бұрышпен сызылады.

Бастапқы сызықтар бастапқы сызықтардың алдында 2 метр қашықтықта сызылады.

Өз кезегінде мәреге дейінгі соңғы 5 метр жарыс жолының әрбір 1 метрінде алдын ала мәре сызықтарымен белгіленеді.

Стандартты 400 метрлік мұз жолдарында барлық сөре және мәре сызығына тік бұрышта белгіленуі керек.

1000 м жүгіру үшін мәре сызығы мәре сызығының ортасында болуы керек, өтпелі сызықта сәйкесінше бастапқы сызықтар белгіленген.

Командалық жарыстардың сөре және мәре сызықтары екі түзудің ортасында белгіленуі керек.

Барлық басқа қашықтықтарда мәре сызығы мәре сызығының соңында болуы керек және бастапқы сызықтар сәйкесінше белгіленуі керек.

Масс-старттың мәре сызығының белгілері жарыс жолында да, дайындық жолақтарында да қойылуы керек.

Басқа мұз жолдарында бұрылыстарда сөре пен мәре сызығын белгілеуге рұқсат етілмейді.

Жаттықтырушылар аймағы

Өтпелі түзуде жаттықтырушыларға арналған арнайы алаң белгіленуі керек.

Ол ені 5 см сызықпен белгіленеді және үлкен жолдың сыртқы жиегінен ішке қарай 1 м қашықтықта қолданылады.

Жаттықтыру аймағының сызығы бірінші айналымның шығуынан 25 м басталып, екінші айналымға кірер алдында 10 м қалғанда аяқталатын бүкіл өту бойымен түзу өтеді.

Командалық жарыстар кезінде бір команданың жаттықтырушылары өз командасының бастапқы алаңына қарама-қарсы сызықта болуы керек.

Қашықтық басталар кезінде жаттықтырушылар бастапқы қатысушылардан және бастапқы сызық белгілерінен кемінде 20 м қашықтықта болуы керек.

1000 м және одан да қысқа қашықтықта, сондай-ақ квартеттік жарыстар кезінде жаттықтырушылар алаңында бір қатысушыға ең көбі 1 адам рұқсат етіледі.

Ұзақ қашықтыққа жұптық жарыстар немесе командалық жарыстар кезінде жаттықтырушылар алаңында бір қатысушыға немесе командаға (екі) 2 адамнан артық емес рұқсат етіледі.

Масс - старт және командалық спринт кезінде жаттықтырушылар алаңына немесе мұз айдынының ішкі бөлігіне кіргізілмейді.

Командалық жарыстар кезінде фотофиниш камераларының анық көрінуін қамтамасыз ету үшін жаттықтырушыларға мәре сызығында немесе одан өтуге рұқсат етілмейді.

Жарыс кезінде жаттықтырушыларға жаттығу жолағында немесе жарыс

жолдарында спортшылармен бірге жүруге рұқсат етілмейді.

19 - ереже

Спортшының қауіпсіздігі

Жазатайым оқиғаларды болдырмау шаралары

Спортшылардың басына түсуі мүмкін жазатайым оқиғаларды болдырмау үшін бірқатар қауіпсіздік шараларын сақтау қажет.

Бас төреші олардың дұрыс орындалуын қамтамасыз етіп, жарыс басталғанға дейін мұндай шараларды бекітуі керек.

Спортшылармен болуы мүмкін жазатайым оқиғаларды болдырмау үшін, бірқатар қауіпсіздік шараларды сақтау қажет.

Кез келген жарысқа қойылатын минималды қауіпсіздік талаптары

Мұз айдынын жарыс жолдарына бекітілген тіректермен бөлуге жол берілмейді.

Конькимен жүгіру жарыстарын ұйымдастырушылар спортшылар құлаған жағдайда жүгіру жолынан тыс жерде оларды ұстап тұру үшін тиісті қауіпсіздік кедергілерінің болуын қамтамасыз етуі керек.

Ашық мұз айдындарында қар үйінділері үлкен мұз сынықтары болмай, дымқыл емес, борпылдақ қардан жасалған жағдайда, осындай қауіпсіз тосқауыл ретінде пайдаланылуы мүмкін.

Тиісті сападағы қардың қажетті мөлшері болмаған жағдайда, келесі минималды талаптарға жауап беретін жылжымалы қауіпсіздік төсеніштері жүйесі пайдаланылуы керек:

а) жүйе жасалған конструкция мен материалдар спортшы құлау кезінде төсеніштермен соқтығысқан кезде соққыны дұрыс сіңіру әсерін қамтамасыз етуі керек;

б) төсеніштердің сыртқы қабаты ішке ылғалдың өтуіне жол бермейтін материалдан жасалуы керек және сонымен бірге онымен жанасу кезінде ең аз ықтимал адгезия параметрлері болуы керек;

с) қауіпсіздік төсеніштерінің өлшемдері биіктігі кемінде 80 сантиметр және қалыңдығы кемінде 30 сантиметр болуы керек;

д) төсеніштер бұрылыстардың бүкіл ұзындығы бойынша және олардан шығатын жерлерге (екі түзудің басында) ұзындығы кемінде 20 метр болуы керек;

е) мұз жолының ішкі және сыртқы жиектерінен 3 метр қашықтықта орналасқан кез келген бекітілген заттар (*мысалы, барьерлер, орындықтар, тіректер және т.б.*) сонымен қатар төсеніштермен немесе сырты тегіс басқа соққы сіңіргіш элементтермен қорғалуы керек;

ф) қауіпсіздік төсеніш жүйесі тірек бетіне спортшы мен оның элементтері арасындағы соқтығыс кезінде қауіп факторына айналмайтындай етіп бекітілуі керек.

Конькимен жүгіру жолында спортшылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі неғұрлым егжей-тегжейлі талаптар стандарт, техникалық регламент, ISU коммюникесі түрінде қосымша шығарылуы және/немесе тиісті ISU меморандумдарына енгізілуі мүмкін.

Жоғарыда аталған талаптар конькимен жүгіруден халықаралық және басқа жарыстарды ұйымдастырушыларға арналған нұсқаулық болып табылады.

20 - ереже

Мұздың сапасын анықтайтын комиссия

Жарыстардағы мұздың сапасы жөніндегі комиссияның құрамына мыналар кіруі керек:

қазылар алқасының төрағасы, жарыстың бас төрешісі және Одақтың өкілі.

Мұзға дайындық кестесін техникалық эксперт пен мұз айдынындағы мұз маманы анықтайды.

Келісілген кесте жеребе тарту кезінде ұсынылып, хаттамаларда көрсетілуге тиіс.

Мұз сапасы жөніндегі комиссия бұрын ұсынылған мұз құю кестесін өзгертуге құқылы.

Қабылданған өзгерістер бойынша командалар басшыларына дереу хабардар ету керек.

Мұздағы техникалық сарапшының ақпараты

Мұз айдынындағы техникалық мұз сарапшысы мұзды құю кестесіне қатысты шешім қабылдауға әсер етуі мүмкін, мұз сапасы жөніндегі барлық ақпаратты комиссияға ұсынуы керек.

Бұл мұздың параметрлерін және басқа да негізгі климаттық параметрлерді жарыстың барлық уақытында бақылау үшін қажет.

Ақпарат әртүрлі климаттық жағдайларда мұзды дайындау бойынша тарихи деректерді қамтуы тиіс (*ауаның температурасы, мұз, ауаның ылғалдылығы, қар, жел, қысым және т.б.*), әр түрлі жағдайда көрермендер саны (*қажет болған жағдайда*), мұз құю кезінде қолданылатын су мөлшері (*температура мен химиялық құрамын көрсету, және т.б.*), а сондай-ақ жарыс кезіндегі статистикалық мәліметтер мен мұздың температурасын және климаттық параметрлерін бақылау.

Мұз сапасы жөніндегі комиссия өкілі осы көрсеткіштерді өлшейтін құрал мен жүйеге тікелей қол жеткізуді қамтамасыз етуі тиіс.

Жабық мұз айдындарында мұз жөніндегі техникалық сарапшы жарыс кезеңінде кез келген уақытта жел/ауа ағындарының жылдамдығы туралы деректерді ұсынуы керек.

Техникалық сарапшы мұз айдынының желдету жүйелерін бәсекелестік жолдар деңгейінде ауа ағындарының тең емес қозғалыс жағдайларын болдырмайтындай етіп бақылауға жауапты.

21-ереже

Одақ Қазақстан Республикасы Туризм және спорт министрлігімен бірлесіп жыл сайын алдағы спорт маусымына жарыстарды ұйымдастыру және өткізу мәселелері бойынша нормативтік құқықтық актілерді (регламенттерді) шығарады.

Онда берілген талаптар Қазақстан Республикасының аумағында өтетін

конькимен жүгіру жарыстарын өткізуге арналған нұсқаулық болып табылады.

22-ереже

Жеребе рәсімдері

Жарыс алдындағы жиналыс және жеребе жарыстың бірінші күнінен бір күн бұрын команда өкілдері үшін ұйымдастырылып, өткізілуі керек.

Бас төреші төрешілер алқасының жауапкершілік салаларын бөледі, қатысушылардың құрамын және алдын ала кестені, ауа райы болжамын (ашық мұз айдындар үшін), қолданылатын хронометраж жүйелерін, сондай-ақ жеребе қорытындысы бойынша хабарлайды. Жарыстың бірінші күнінің бастапқы хаттамаларын ұсынады.

Команда өкілдерінің отырысына осы жарысқа ресми өтінімде көрсетілген бір облыс өкілі қатысуы тиіс.

Жиналыста команда өкілдері жарыстың бірінші күніндегі қатысушылардың тізімін бекітуі керек.

Жарыстың хатшылығы жеребе тарту, мерзімдер мен хаттамаларды ресімдеу кезінде пайдалану үшін әрбір қатысушыға бастапқы нөмір береді.

Қашықтықтан жеребе тарту үшін қатысушылар тиісті спорт маусымы негізінде жасалған рейтингтік тізімдер бойынша топтарға (бас төрешінің қалауы бойынша) бөлінуі тиіс.

Жұп спортшыларын анықтау үшін қатысушылар рейтингі бойынша әрқайсысы 4-8 спортшыдан тұратын топтарға бөлінеді (бас төрешінің қалауы бойынша).

Ең күшті топтың жарысы соңында өткізілуі керек, бірақ ерекше жағдайларда, мысалы, қиын ауа райы жағдайында бас төреші топтардың басталу ретін өзгертуі мүмкін.

Егер қашықтық жарыстары квартеттерде өткізілсе, онда топ қатысушыларына бөлу әр топқа 4 немесе 8 спортшымен ғана мүмкін болады.

Келесі күндері команда өкілдері бас төрешіге қатысушылардың шығарылуы және олардың резервке ауыстырылғаны туралы (*егер бар болса*) хабарлауы және бекітілген жарыс бағдарламасына сәйкес олар өтетін күннің алдында командалық жарыстар үшін команда құрамын ұсынуы қажет.

Егер жарыс көпсайыс бойынша (4 қашықтық) өтсе, алғашқы 2 қашықтыққа жұптар жеребе бойынша тартылады.

3-ші және 4-ші қашықтықта сәйкесінше 2-ші және 3-ші қашықтықтарда өнер көрсеткеннен кейін жинаған ұпайларының қосындысы бойынша жұптар құрылады, 4-ші қашықтықтан басталатын қатысушылардың саны регламентпен немесе ережемен белгіленеді.

Масс - старт келесі талаптарды ескере отырып құрастырылады:

a) бір жарысқа қатысушылардың ең көп саны 24 қатысушыдан аспауы керек;

b) кез келген санаттағы қашықтыққа 24-тен астам спортшы тіркелген болса, келесі сценарийлердің біріне сәйкес әрекет ету қажет:

- мүмкін болса, жарыс екі кезеңде өтеді - жартылай финал және финалдық кезең;

- Бас төреші кез келген түсінікті және әділ тәсілді қолдана отырып, жарамды қатысушылардың санын 24 немесе одан да аз қатысушыларға дейін азайтады. Мысалы, ол жарыстың мәртебесіне байланысты әр аймақтан немесе командадан қабылдау квотасын пропорционалды түрде азайтады.

23-ереже

Жеребеден кейін спортшыны белгілі бір қашықтықтан алып тастау

Бастапқы парақты өзгерту:

а) жеребеден кейін жарыс қатысушысы жарыстан шеттетілсе, бұрынғы жұптарда старт тізімінде болған бір жолақтан (мысалы, ішкі жолақ) бастаған барлық спортшылар бастапқы бастапқы жолағын сақтай отырып, кейінгі жұптардағы бос орынға ауыстырылады;

б) егер спортшылардың шығып қалуы нәтижесінде екі немесе одан да көп бәсекелестер жалғыз бастау керек болса, олар жұптастырылуы керек. Алдыңғы жұптың спортшысы кейінгі жұптағы бос орынға ауыстырылады;

с) басқа жұпқа ауысатын қатысушыға оның тиісті қашықтыққа жоспарланған стартынан кемінде 30 минут бұрын хабарлау керек;

д) егер көпсайысқа қатысушы жеребе ойнатылғаннан кейін кез келген қашықтықтан шығып қалса, онда ол қалған жарыс бағдарламасының басқа қашықтыққа қатысуына енді рұқсат етілмейді.

24-ереже

Жарыс ретін өзгерту

Спортшы күніне бірнеше қашықтықта жарысатын жарыстарда келесі қашықтықты бастамас бұрын 30 минуттық демалуға құқығы бар.

Бас төреші қажет болған жағдайда белгілі бір демалуға мүмкіндік беру үшін жарыстардың ретін өзгерте алады.

25-ереже

Хронометраж

Автоматты және қолмен уақытты белгілеу хронометрі

Уақыттың белгілеуі екі түрі болады: автоматты және қолмен уақытты белгілеу хронометрі.

Қолмен уақытты пайдалану хронометрі

Барлық жарыстарда уақытты қол хронометрімен есептеу керек.

Автоматты уақытты пайдалану кезінде қолмен автоматты жүйелер ішінара немесе толық істен шыққан жағдайда резервтік көшірме ретінде әрекет етеді.

Чемпионаттар мен Спартакиадаларда, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында өтетін іріктеу және барлық халықаралық жарыстарда автоматты хронометражды қолдану міндетті болып табылады.

26 - ереже

Қол хронометрлері және электронды уақыт жүйесі

Электрондық автоматты хронометраж жүйелерін пайдаланған кезде

олардың жұмысының дұрыстығын растайтын жарамды ресми сертификаты болуы керек.

Сертификат жарыс басталғанға дейін бас төрешіге ұсынылуы керек.

Уақытты қолмен есептеу үшін тек электронды хронометрлер (секундомер) қолданылуы керек.

Бас төрешінің талабы бойынша аға хронометраж қолдағы электронды хронометрлердің қалыпты жұмысын растайтын жарамды тексеру есептерін ұсынуға міндетті.

Пайдаланылатын барлық уақыт жүйелері секундтың жүзден кем емес дәлдігімен (00,01с) нәтижелерді өлшеуге және көрсетуге қабілетті болуы керек.

27- ереже

Ресми нәтижелер

Жарыстың нәтижелері тиісті хронометраж жүйесімен тіркелген нәтижелер туралы хаттама тексеріліп, бас төреші қол қойғаннан кейін ресми болып саналады.

Ресми нәтижелер күмән тудырмайды, бірақ техникалық қателер анықталған жағдайда төрешілер алқасы қайта қарауы мүмкін.

28- ереже

Қол хронометрі

Қолмен хронометражды жүзеге асыру үшін кем дегенде келесі төрешілер тағайындалуы керек: бас қолмен хронометражы, үш қолмен хронометражы және бір резервтік қолмен хронометражы.

Сонымен қатар, бас хронометражға нәтижелердің есебін жүргізу үшін хатшы көмектесуі керек.

Қолмен уақытты белгілеу бойынша төрешілер мәре сызығына қарама-қарсы орналасып, бастапқы тапаншадан жарқыл немесе түтін пайда болған сәтте секундомерді іске қосуы керек.

Уақытты қолмен өлшейтін әрбір төреші бір уақытта тек бір секундомерді пайдалануы керек.

Таймкиперлер жұптағы әрбір қатысушының нәтижелерін бір-бірінен тәуелсіз жазуы керек (әр жарыс қатысушысына кемінде 1 таймкипер).

Әр жарыстың соңында бас төреші секундомер дисплейлерін көрсетілген ретпен әр уақытта оқып шығуы керек (мысалы, бірінші болып мәреге жеткен қатысушы үшін, содан кейін екінші мәреге жеткен үшін 1-ші, 2-ші, 3-ші секундомер). дұрыс жазылады.

Резервтегі уақытты қолмен өлшейтін төреші жазып алған нәтиже, егер бір немесе екі қолмен хронометраж бойынша төрешілер сайыскердің уақытын жазбаған болса ғана (*белгілі бір себептермен*) *есеп парағына жазылуы мүмкін.*

Әрбір таймкипердің уақыты секундтың жүзден бір бөлігіне дейін жазылуы керек.

Егер секундомер секундтың мыңнан бір бөлігін жазса, олар есепке алынбайды.

Бас таймкипердің бақылауымен әрбір сайыскердің нәтижелері анықталып, есеп парағына келесідей жазылуы керек:

а) егер екі хронометр бірдей нәтижені тіркесе, ал үшінші секундомер басқа уақытты көрсетсе, онда алғашқы екі секундомермен жазылған уақыт хаттамаға енгізіледі;

б) егер барлық хронометрлер әртүрлі нәтижелер берсе, онда уақыты қалған екеуінің нәтижелерінің арасында болған секундомерден алынған уақыт хаттамаға енгізіледі;

с) егер қандай да бір себептермен екі хронометраж сәре уақытын белгілемеген болса, онда қалған екі секундомердің орташа уақыты хаттамаға жазылады. Орташа уақыт секундтың жүзден бір бөлігіне тең бөлінбесе, жүзден бір кем нәтиже жазылады;

д) егер мәре сызығындағы сайыскерлер арасындағы қашықтық 5 метрден аз болса, мәре сызығындағы төреші жеңімпаз мәре сызығынан өткен кезде екі бәсекелестің арасындағы қашықтықты қолмен басқару бойынша бас төрешіге хабарлауы керек. Жұпта екінші орын алған қатысушының нәтижесін мәре сызығындағы төрешімен келісе отырып, бас хронометр қолмен уақыт бойынша төреші анықтайды.

Ресми хаттамада спортшылардың нәтижелері қолмен хронометраж арқылы жазылса, төрешілер тіркеген нәтижелерге секундтың 20 жүз бөлігі (00.20) қосылады.

Қолмен уақытты белгілеу жарыстың негізгі тірегі болса немесе кейбір бәсекелестердің нәтижелері осы әдіс арқылы жазылса, бұл ресми есепте және басқа жерде жарияланған нәтижелерде анық көрсетілуі керек.

29 - ереже

Автоматты хронометраж

Автоматты хронометраж термині спорттық нәтижелерді тіркеудің кез келген жүйесін білдіреді, ол уақытты автоматты түрде іске қосу тапаншасынан атумен бастайды, сонымен қатар жарыстың әрбір қатысушысы мәре сызығын кесіп өткен уақытты автоматты түрде жазады.

Автоматты уақытты анықтау үшін әртүрлі технологиялық/техникалық шешімдерді қолдануға болады:

а) жұмыс істеу принципі оптикалық датчиктерді немесе лазерлік оптикалық жазу құрылғыларын пайдалануға негізделген электрондық «оптикалық» жүйелер *(қатысушылардың шекаралар арасындағы нәтижелерін жазу үшін мұз бетіне мүмкіндігінше жақын жерде орнатылған жарыс жолақтарын бір немесе екі толық жазу құрылғысы бар)* ;

б) мәре сызығын кесіп өту сәтін жазу үшін спортшыларға бекітілген транспондер таратқыштарының сигналдарын пайдаланатын транспондерлік жүйелер;

с) мәреден кейін бірден талдауға болатын уақытқа сілтеме жасалған кескіндер сериясын жасау үшін бәсекелестердің мәресіне жоғары кадр жиілігін пайдаланатын «фотофиниш» жүйелері.

Егер жарыста бірнеше автоматты хронометраж жүйесі қолданылса, бас

төреші жарыс басталғанға дейін қай жүйе негізгі, қайсысы резервтік жүйе екенін көрсетуі керек.

Егер бірнеше резервтік жүйе пайдаланылса, олардың пайдалану басымдығы жарыстың басталуына дейін бас төрешіге хабарлануы керек.

Автоматты хронометраждың аға хронометражы негізгі жүйенің ақаулық белгілерін жедел анықтау үшін негізгі және резервтік жүйелердің күйін үнемі бақылап отыруы керек.

Егер бастапқы жүйе істен шықса, жүйе ақаулығынан зардап шеккен қатысушылардың нәтижелері резервтік жүйенің деректеріне сәйкес жазылуы керек.

Жарыста фотофиниш пайдаланылса, жүйеде тіркелген спортшылардың нәтижелері мен мәре тәртібі негізінде нәтижелер туралы ресми есеп жасалады.

Оптикалық немесе транспондерлік жүйеден алынған нәтижелер спорт нысанының таблосында көрсетілуі мүмкін.

Дегенмен, әр түрлі жүйелерден алынған бәсекелестердің нәтижелері мен аяқтау реті сәйкес келмесе, фотофиниш жүйесінің деректері басым болады.

Халықаралық, іріктеу, чемпионаттар, спартакиадалар және басқа да ірі жарыстарды өткізу кезінде фотофиниш жүйені пайдалану міндетті болып табылады.

Барлық қашықтықтарда нәтижелер секундтың жүзден бір бөлігінің дәлдігімен хаттамаларға жазылуы керек.

Егер уақыт жүйелері дәлдіктің жоғары деңгейін қамтамасыз етсе, оларды елемеу керек.

Дегенмен, секундтың мыңнан бір бөлігіне дейінгі дәлдіктегі жүйе пайдаланылса, оларды жүзден бір орындайтын спортшыларға орындарды бөлу үшін жүйе жазуы керек.

30 - ереже

Жылжымалы кесте және әр айналымның өту уақыты

Бірнеше айналымнан тұратын жарыстар үшін әр айналымның аяқталу уақытын жазу қажет.

Әрбір спортшының жүгірген кестесі жарыс хаттамасында секундтың жүзден бір бөлігінің дәлдігімен, сондай-ақ қашықтықтың әрбір айналымын аяқтау уақытымен жазылуы керек.

7-бөлім Қашықтықты өту ережелері

31-ереже

Негізгі ережелер

Жүгіру бағыты

Жарыстар тек сағат тіліне қарсы бағытта жүргізіледі.

Жарыс жолының ішкі жағы әрқашан бәсекелестердің сол жағында болады.

(256 ISU Ережесін қараңыз) және төменде көрсетілген осы Қазғидалардың арнайы ережелеріне сәйкес өткізілетін жарыстарды қоспағанда, қатысушылардың әртүрлі

жарыс жолдарында өнер көрсетуі, спортшылар жеребе бойынша анықталатын жарыс жолынан бастап жұптық қашықтыққа жүгіреді. Оны әр айналымда өзгерту, жолақты өзгерту үшін төменде сипатталғандай.

Қашықтықтағы (жарыстағы) нәтижелер берілген жарыс түріне қатысушы әрбір қатысушы көрсеткен уақытты салыстыру арқылы анықталады.

Жолдарды өзгерту

Ішкі жолда жүгіретін спортшы ауысу түзуіндегі сыртқы жолға ауысуы керек - бір айналымның соңы (белгіленген) мен келесі айналымның басы (конуспен белгіленген).

Сырттағы жолда жүгіріп келе жатқан спортшы ауысуды дәл керісінше жасауы керек.

Спортшының осы Ережені бұзуы оның дисквалификациясына әкеледі.

1000 м және 1500 м қашықтықта орындау кезінде бірінші түзу сызықтағы жолдарды ауыстырудың қажеті жоқ.

10000 м қашықтықта жолдарды ауыстыру қашықтықтың бірінші айналымынан бастап, яғни сөре сызығынан бірінші айналымды өткеннен кейін жүзеге асырылуы керек.

Жарыстар мен қашықтық арнайы ережелер бойынша өткізіледі

100 метрлік жарыста үш спортшы әрқайсысы өз жолағында жүгіре алады.

Жарыстарда бірнеше іріктеу кезеңдері болуы мүмкін, онда қатысушы жарыстың алдыңғы қашықтықта көрсетілген орын және/немесе уақыт бойынша келесі кезеңге өтеді.

3 спортшы қатысатын жарыстар кезінде ортаңғы жолақта жүгіріп келе жатқан спортшы қолында сары таңғыш тағуы керек.

Осы Ережені бұзу дисквалификацияға әкеледі.

Масс - старт жарыстарын ұйымдастыру

Жарыс жолы жеке жарыс жолдары жоқ бір кеңістік болып табылады.

Жарыс жолы Қазақстан Республикасының барлық халықаралық жарыстарына, чемпионаттарына және чемпионаттарына қойылатын талап болып табылатын жаттығу жолақтарын қамтуы мүмкін.

Конустарды жолды белгілеу үшін де пайдалануға болады.

Масс - старттағы қашықтық айналымдар санымен анықталады, олардың кері санағы қатысушылар мәре сызығын бірінші кесіп өткен сәттен басталады.

Старт мәре сызығының ортасында (*стандартты жүгіру жолында 1000 м қашықтыққа мәре сызығында*) өтеді .

Жарысқа қатысушылар әрқайсысы 6 спортшыдан тұратын қатарға тұруы керек, қатарлар арасындағы қашықтық кемінде бір метр болуы керек.

Спортшылардың бастапқы орындары жеребе тастау немесе рейтингтік тізім негізінде бөлу арқылы анықталады.

Барлық жарыс қатысушылары старт сызығының артына сапқа тұрғанда, стартер алдымен «Назар аударыңыз» («Дайын» - халықаралық жарыстарда) пәрменін береді, содан кейін старттық тапаншаның шүріппесін басады.

Стартер тапаншаның шүріппесін басқаннан кейін, бастапқы сызығын

бұзған, алға немесе старт сызығынан тыс қозғалған спортшылар дисквалификацияланады.

Қашықтықтың бірінші айналымында кенет үдеусіз қозғалу керек, яғни жалпы топтан алыстау немесе егер бұл құлау немесе басқа да техникалық себептерден болмаса, әдейі баяулату керек.

Осы Ережені бұзу дисквалификацияға әкеледі.

Бірінші айналымда құлаулар саны көп болса, стартер немесе төреші ысқырық немесе тапаншаның шүріппесін басып жарысты тоқтатуы керек.

Барлық қатысушылар старт сызығына жиналғаннан кейін жарысты қайта бастау дереу беріледі.

Қатысушылар қашықтықтың бір айналымын аяқтағаннан кейін тәндидыбыстық сигнал (мысалы, бастапқы тапаншадан тағы бір ату) берілуі керек.

Осы сәттен бастап бәсекелестерге жарыста жақсы позицияға жету үшін жылдамдатуға рұқсат етіледі.

Жарыстың бұл түрінің мәре сызығы мәре сызығының соңында (500 м қашықтыққа мәре сызығында) болады.

Егер жарыс аралық мәреде өткізілсе, онда олардың аяқталатын орны бір сызық болып табылады.

Жолдағы айналымдар осы Ережеге сәйкес есептеледі.

Бірінші айналым (жеделдетусіз) қашықтықтың жалпы ұзақтығына есептеледі.

Жарыс пішімі аралық мәрелерді қамтыса, әрбір аралық мәренің аяқталуына бір айналым қалғанда қоңырау соғылады.

Жарыстың көшбасшысы немесе жетекші тобын басып озған қатысушылар мұз жолының сыртына жылжып, жарыстан дереу шығуы керек.

Басқа қатысушыларға қатысты кез келген спорттық емес әрекет дисквалификацияға әкелуі мүмкін.

Бас төреші қатысушы(ларды) жарыстан шығаруға құқылы.

«Жарақат алған» спортшы бас төрешінің қалауы бойынша жарыстың келесі кезеңіне өте алады.

Ұйымдастырушылар жарыстың осы түрін ұйымдастыру үшін қажетті қауіпсіздік шараларын сақтауы керек.

Одақ қауіпсіздік талаптарының тізбесін реттейтін арнайы құжатты қосымша шығаруы мүмкін.

Спортшылар іс-шараның ұйымдастырушылары мен бас төрешісі белгілеген арнайы қауіпсіздік құралдарын, дулығаларды немесе кеудешелерді және уақыт жүйесін киюі керек.

Осы талаптарды орындамаған спортшылар жарысқа қатысуға жіберілмеуі немесе жарыс кезінде дисквалификациялануы тиіс.

Егер жарыс пішімі ұпай берілетін аралық мәрелерді қамтыса, олар соңғы мәреде жиналған ұпайларға қосылады.

Егер спортшы жарысты аяқтамаса, олардың жинаған ұпайлары олардың орнын анықтау кезінде есепке алынбайды.

Жарысты аяқтамаған спортшылардың жинаған ұпайлары басқа қатысушыларға берілмейді.

Егер жүгірудегі бұзушылық аралық немесе соңғы мәре нәтижелеріне әсер етсе, құқық бұзушы дисквалификацияланады және бұзушылық жасалған мәре үшін ұпай алмайды.

Оның үстіне, финалдық мәреде дисквалификацияланған спортшы алған орынға қарамастан, ол үшін ешқандай ұпай алмайды.

Егер спортшылар жарыста бірдей ұпай жинаса, финалдық мәреде жоғары орын алған қатысушы жоғары орынға ие болады.

Жарысты аяқтамаған спортшылар жарыстан шығарылғанға дейін өткен айналымдар санына қарай бағаланады.

Егер бір айналымда бірнеше қатысушы жарыстан шығып қалса, бұл спортшылардың есеп парағындағы соңғы рейтингі соңғы бөлінген уақыт бойынша анықталады.

Масс - старт жарыстары жарыстың белгілі бір кезеңдерінде соңғы орын алған бір немесе бірнеше қатысушыларды жоюды көздейтін Ережеге сәйкес ұйымдастырылуы мүмкін.

Сондай-ақ, жарыстар қатысушылардың старттары арасындағы уақыт айырмашылығы бар, мысалы, осы жарыстың басқа қашықтықтарында олардың өнер көрсету нәтижелері бойынша анықталатын қуғын-сүргін жарысы форматында ұйымдастырылуы мүмкін.

Масс - старт жарыстары кезінде жаттықтырушылар мұз үстіндегі жаттықтырушылар аймағында және/немесе мұз айдынының ішінде бола алмайды.

32-ереже

Сөреге шақыру

Әр жарысты бастамас бұрын әр жарысқа қатысушының тегі мен аты-жөнін хабарлаушы төреші анық айтып, мұз айдынында айтылуы керек.

Спортшының стартқа кешігуі жарыстан бас тартумен бірдей.

33-ереже

Іске қосу жабдықтары

Кәдімгі іске қосу тапаншасының (ұнтақ) орнына электронды іске қосу тапаншасын пайдалануға болады.

Бұл жағдайда келесі шарттар орындалуы керек:

а) электрондық тапаншасының сабағында қатты іске қосу нүктесі болуы керек;

б) атудың жасанды дыбысы кәдімгі тапаншадан атылған атысқа ұқсас қатты және анық ажыратылатын болуы керек;

с) түтін мен өрт шлейфін визуалды сигналмен ауыстыру керек, ол жарқылдан өзгеше болуы керек.

Жалған іске қосуды анықтау үшін фотоэлементтер немесе сезімтал камералар сияқты электрондық жабдықты пайдалануға рұқсат етіледі.

Мұндай жабдықты іске қосу процедурасы кезінде стартерге көмектесу үшін пайдалануға болады.

Немесе оны стартер оларды қайтармаған кезде старт сызығынан ерте

шығатын спортшыларды басқару үшін пайдалануға болады.

Мұндай жағдайда жалған іске қосу туралы шешімді жабдықты пайдалануға жауапты тағайындалған лауазымды тұлға қабылдауы мүмкін.

Қазақстан Республикасының барлық чемпионаттарында, кубоктарында және чемпионаттарының біріншілігінде стартер әрбір бастапқы позицияға мүмкіндігінше жақын орналасқан екі дауыс зорайтқышқа қосылған микрофон арқылы командалар береді.

Старттың процедурасы

Ішкі және сыртқы жолақтардан басталатын қатысушылар сәйкестендіру жолақтардың жеңдер таңғышын киюі керек.

Ішкі жолдан басталатын спортшы стартта ақ жеңдер таңғышын тағуы керек, сыртқы жолдан басталатын спортшы қызыл жеңдер таңғышын тағуы керек.

3 спортшы қатысатын 100 метр және одан да қысқа жүгірулерде (жаттығу жолағын пайдалана отырып) ортаңғы жолақтан шыққан конькиші стартта сары жеңдер таңғышын тағуы керек.

Бастапқы жолға сәйкес жеңдер таңғышын кию спортшының жеке жауапкершілігі болып табылады. Және әр спортшыда өзінің жеке жеңдер таңғышы болу қажет. А также, при участие на соревнованиях должен иметь свой комплект нарукавных повязок (2 белых, 2 красных, 2 желтых и 2 синих). Размер и краткое описание нарукавных повязок: шириной от 10 до 15 см.

Бұл ережені бұзу спортшының дисквалификациясына әкеледі.

Стартердің әрекеттері

Стартер «Стартқа» немесе «Стартқа өту» пәрменін айтқан кезде жарысқа қатысушылар старт алдындағы және сөредеге сызықтар арасындағы позицияға өтуі керек.

Бұл сызықтар арасындағы қашықтық 2 метр болуы керек.

Спортшылар стартер «Назар аудар» немесе «Дайын» пәрменін бергенге дейін тұрақты позицияны алуы керек, ал содан кейін бірден - стационарлық бастапқы ұстаным, ол тапаншадан атылғанға дейін сақталуы керек.

Жарысқа қатысушылар старт сызығына қол тигізбеуі немесе оның арғы жағындағы мұзға дененің кез келген бөлігімен немесе спорттық жабдықтармен жанасуына болмайды.

Қатысушылардың конькилері толығымен бастапқы сызықтың алдында болуы керек.

Жарысқа қатысушылардың барлығы стационарлық бастапқы орындарын алған сәттен бастап, старттық тапаншадан атыс басталғанға дейін нақты белгіленген уақыт аралығын сақтау қажет.

Бұл аралық 1 мен 1,5 секунд аралығында болуы керек.

Фальстарт

Келесі жағдайлар фальстартқа әкеледі:

а) жарысқа қатысушылардың біреуі немесе екеуі де (барлық) бастапқы орнын тым баяу қабылдағанда;

б) бәсекелестердің бірі оқ атылғанға дейін бастапқы сызықтан алға жылжып, сол арқылы қарсыласын оның соңынан еруге ынталандырғанда;

с) пәрменінен кейін, бірақ стартер атудан бұрын бәсекелес өзінің бастапқы сызығынан қашып кеткенде;

д) конькимен жүгіруші «Назар аударыңыз» немесе «Дайын» пәрменінен кейін, бірақ стартер іске қосылмай тұрып, старт сызығын ұстағанда немесе жүгіріп өткенде немесе кесіп өткенде.

Жалған старт болған жағдайда, стартер тапаншадан екінші рет ату арқылы жарысқа қатысушыларды қайтаруы және/немесе ысқырық салуы керек.

Осы стартер пәрмендерінен басқа, бәсекелестер старт сызығынан 50-60 метр қашықтықта тоқтату сигналын да алуы керек.

Бұл бәсекелестердің алдында көрсетілген қызыл жалау немесе олар анық көре алатын жарық сигналы болуы керек.

100 м-ден асатын (немесе одан да қысқа) жарыстарда 3 қатысушы бір жарыста екінші жалған старттан кейін стартер спортшыларды қайтармауы мүмкін.

Дисквалификация туралы тиісті ақпаратты спортшыға жарыс аяқталғаннан кейін хабарлауға болады.

Стартер өзінің бірінші жалған старты туралы жарысқа хабарлауы керек.

Егер екі қатысушы да қате старт жасаса, стартер жарыстың екі қатысушысына да ескерту жасайды.

Жарыста бірінші жалған старт жасалғаннан кейін және стартер жұпты қайталау процедурасы үшін қайтарғаннан кейін, екінші жалған стартты жасаған спортшы жарыстан шеттетілуі керек.

Жарық индикаторлары спортшылардың қайсысы жалған старт жасағанын көрсету үшін қолданылады, ақ шам бірінші жалған стартқа, ал қызыл шам дисквалификацияға сәйкес келеді.

Бұл жағдайда әрбір жолақтағы спортшы үшін жарық индикаторларының жақтауының түсі қатысушылардың жендер таңғышы түстеріне сәйкес келуі керек.

34 - ереже

Жүгіру ережелері

Жүгіру жолының шегінде қашықтықты өту

Қашықтыққа жүгіру кезінде спортшылар өздерінің жарыс жолының шекарасынан шықпауы керек.

Егер өз жолағында жүгіріп келе жатқан спортшыға қарсыласы кедергі келтірсе, соңғысы жарыстан шеттетіледі.

Бұрылыстағы ішкі белгілеу сызығының қиылысы

Бұрылысқа кірген кезде, бұрылыста және бұрылыстан шыққанда қатысушыларға қатты таңбалау сызығымен белгіленген жарыс жолының ішкі шекарасын кесіп өтуге тыйым салынады, ал ішкі жағында фишкалармен немесе қар мен белгіленген болуы мүмкін.

Спортшының осы Ережені бұзуы оның дисквалификациясына әкеледі.

Жарыс жолының белгілеу сызықтарын түзу сызықтармен қиылысу

Егер қашықтыққа жүгіру кезінде спортшы өзінің толық конькиімен (пышақ + бәтіңке) оны қарсылас спортшыны немесе жаттығу жолағын бөлетін таңбалау сызығын кесіп өтіп, жарыс жолының шекарасын тастап кетсе, бұл қатысушы жарыстан шеттетілуі мүмкін. Және ол сіздің қарсыласыңызға кедергі жасамасада.

Жарыс кезінде мұндай бұзушылықты бірнеше рет жасаған спортшы, төменде «Ерекше жағдайлар» тармағында сипатталған жағдайларды қоспағанда, дисквалификациялануы керек.

Ерекше жағдайлар

Төменде сипатталған жағдайлар осы Қағидалардың «Жарыс жолының сызығын түзу жолда кесіп өту» тармағына сәйкес дисквалификацияға әкеп соқпайды:

а) егер спортшы мәре сызығына кірген кезде ішкі жолдағы бұрылысты сақтай алмаса, ол сыртқы жолға апарылады және дереу ішкі жолға қайтарылады. Мұндай жағдайда спортшының стандартты 400 метрлік жүгіру жолында 1000 метр қашықтыққа мәре сызығына дейін бірінші белгілеу сызығына дейін ішкі жолға оралуға уақыты болуы керек;

б) егер спортшы құлағаннан кейін немесе оны жүгіру жолының шекарасынан кетуге мәжбүр ететін басқа оқиғадан кейін дереу жүгіру жолына оралса;

с) егер сол жарыс жолында жүгіріп келе жатқан басқа қатысушыны басып озу кезінде соқтығысуды болдырмау үшін спортшы белгі сызығын кесіп өтсе (қашықтықты қысқартпай).

35 - ереже

Соқтығыстар және басып озу

Соқтығыс жауапкершілігі

Тікелей өтудің басында *(бөлу белгілері немесе қар жиегі аяқталатын жерде) бұрылыстан шыққан кезде*, спортшы ішкі жолақта жүгіріп, сыртқы жолаққа жылжып келе жатқан екінші спортшының жолағында қозғалуына ешқандай кедергі жасамауы керек.

Ереже бір төрттіктің әртүрлі жұптарының спортшылары арасында осындай жағдай туындаған жағдайларға да қатысты.

Жолақтарды ішкі жолақтан сыртқы жолаққа ауыстырған спортшы, егер сыртқы жолақтан ішкі жолаққа ауысқан спортшының ішкі жолақтан ішкі жолақтағы жолақтарды ауыстыруына анық кедергі жасамаса, кез келген соқтығыс немесе кедергі үшін жауапты болады. Осы Ережелерге сай.

Басып озу кезіндегі жауапкершілік

Егер басып озу бір жарыс жолының бойымен, яғни бір қатысушы екіншісіне жақындап келе жатқан жағдайда *(шеңберде немесе төрттік жарыста бір жұптың қатысушысын басып озса; бір жұптың қатысушысы жол бойымен жүгіріп келе жатқан спортшыны қуып жетсе) басқа жұпта бірдей жарыс жолы*), басып озуды дұрыс орындау, соқтығысудың алдын алу үшін жауапкершілік екі спортшыға да жүктеледі.

Егер басып озу жағдайы жақындап қалса, алда жүгіріп келе жатқан

спортшы (яғни, басып озу керек) бағытын тұрақты сақтай отырып, өзінің жарыс жолағында жүгіруді жалғастыруы керек.

Егер спортшы басып озуды жеңілдету үшін жолдың сыртына қарай жылжыса, басып озушы спортшы ішінен өтіп кеткенше сол жерде қалуы керек.

Өзін басып озған қатысушы жағдайды бағалауға ыңғайлы жағдайда болады, сондықтан соқтығыстар үшін жауапты болады, бірақ ол басып озған спортшы өзінің жүгіру бағытын өзгеріссіз сақтаған жағдайда ғана.

Дисквалификациялар

Егер бас төреші осы Ереженің бұзылғанын растаса, тәртіп бұзған спортшы жарыстан шеттетіледі.

36 - ереже

Қуып жеткеннен кейін қашықтықты сақтау

Спортшылар әр түрлі жарыс жолдарында басталатын жарыс түрлерінде бір қатысушыны екінші жарыс жолында басып озғаннан кейін, 1 айналымда артта қалған спортшы жүгірушінің алдында кемінде 10 метр қашықтықты сақтауы керек.

Өзін басып озған қатысушы алдағы жүгірушінің келесі басып озуына кедергі келтірмей, қайтадан алға шығуы мүмкін және сонымен бірге озған спортшыға көшбасшы болмау керек.

Өзін басып озған немесе басып озған спортшының Ережелерді бұзуы оның дисквалификациясына әкеледі.

37 - ереже

Мұз жолында жетекші

Жарыста жетекші болуға, яғни оның артында немесе қасында жүгіріп келе жатқан спортшыға көмектесуге немесе сол қысқа қашықтықта басқа спортшыны қууға тыйым салынады.

Бұл ереже барлық мұз жолдарына, соның ішінде жаттығу жолағында қолданылады, дегенмен командалық жарыстарда бұл Ережелер бір команданың мүшелеріне оның мүшелері командаластарының бірін айналыммен басып озған кезде ғана қолданылады.

38 - ереже

Мәре сызығында нәтижелерді тіркеу

Белгілі бір қашықтыққа айналымдардың белгілі бір санын аяқтағаннан кейін нәтиже спортшы мәре сызығына тиетін коньки жүзінің алдыңғы нүктесінде жазылады.

Дегенмен, бұл анықтама түзетулер енгізілген жағдайда өзгертілуі мүмкін.

Конькиді мәре сызығында әдейі алға лақтыру, коньки мұзбен байланысын толығымен жоғалту немесе дененің кез келген бөлігімен мәре сызығын қасақана кесіп өту тыйым салынады және дисквалификацияға әкеледі.

Егер спортшы мәре сызығының алдында құлап, конькиінің жарыс жолағынан тыс жерде мәре сызығын кесіп өтуіне себепкер болса, конькимен сырғанау жүзінің алдыңғы бөлігі көрші жарыста шартты ұзартылған мәре сызығын кесіп өткен немесе жылы болған сәтте жарысушының өнімділігі тіркелуі керек.

Егер құлау нәтижесінде жарыста қолданылатын уақытты есептеудің автоматты жүйелерінің бірі конькидің мәре сызығын кесіп өтпеуі нәтижесінде тоқтап қалса, спортшының ресми уақыты қолмен таймкиперлердің немесе басқа автоматтардың қайсысы нашар болса уақыт жүйелерімен уақыты белгіленеді.

39 - ереже

Командалық жарыстарда қашықтықты өту ережелері

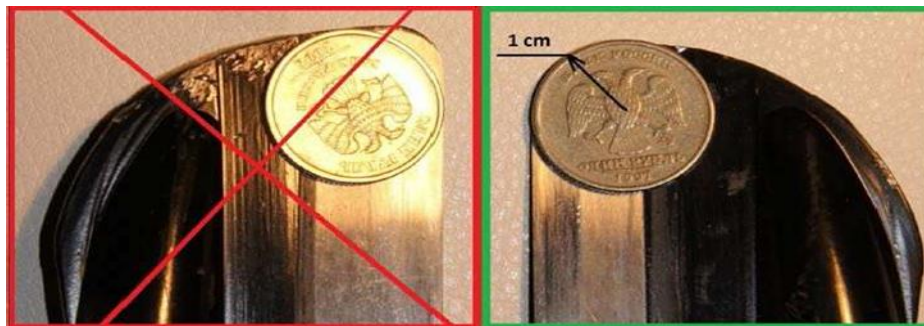
Қауіпсіздік талаптары

Командалық жарысқа (6 және 8 айналым), командалық спринт жарысына (3 айналым) және масс-стартқа (10 және 16 айналым) қатысатын барлық спортшылар мыналарды қолдануы керек:

- a) кесілмейтін жарыстын комбинезоны немесе іш киім;
- b) пластикалық немесе кесілмейтін материалдан тізе мен жіліншікті қорғау;
- c) кесуге төзімді қолғаптар;
- d) мойынның кесілмейтін қорғанысы және тобықты қорғау (*әсіресе ахиллес сіңірі*);
- e) бастың пішініне сәйкес келетін дулыға сертификатталған және техникалық шарттарға сәйкес болуы керек;
- f) жарыс алдында спортшылар дулығаның жақсы және дұрыс бекітілгеніне және жарыстың соңына дейін құлап кетпеуіне көз жеткізуі керек;
- g) жарыстың аяқталуы соңғы қатысушының мәреге жетуі болып саналады;
- h) барлық қорғаныс элементтері бүкіл жарыс бойы өз функцияларын орындауы керек. Спортшыларға жарыстың соңына дейін қорғаныс құралдарын шешуге тыйым салынады. Қорғаныс болуы керек жерлерде спортшының денесінің ашық жерлері болмауы тиіс. Бұл жауапкершілік спортшыға жүктеледі.

Бас төреші осы тармақты бұзғаны үшін спортшыны/команданы қашықтықта жібермеуге немесе дисквалификациялауға құқылы;

- i) конькидің жүзін алдыңғы және артқы бөліктерінде осы Қағидалардың 1-суретінде көрсетілгендей радиусы 1 сантиметр болатын қисықтар болуы керек.

Масс -старт (10 және 16 айналым)

Қауіпсіздік талаптарын сақтау

Қауіпсіздік талаптарының сақталуын бақылауды жарыстар алдында төрешілер транспондер беретін аумақта немесе команда өкілдерінің жиналысында айтылады.

Тексеру кезінде (*старт алдында және/немесе жарысқа қатысу кезінде*) әрбір қатысушы осы Қағидаларда көрсетілген талаптарға сәйкес келетін коньки мен қорғаныс құралдарын пайдалануға жауапты болады.

Командаларға арналған комбинезон дизайнына қойылатын талаптар

Спортшылар үшін қауіпсіздіктің тиісті деңгейін қамтамасыз ету, жарыстарда, жаппай старттарда және командалық жарыстарда олар ұсынатын облыстардың спортшыларын/командаларын нақты анықтау және тану, сондай-ақ көрермендердің сәйкестендіру жеңілдігі үшін шорт-трек комбинезондарына бейімделген бірдей талаптар қойылды.

Шорт-трек алаңының дизайнын масс - старт және командалық конькимен жүгіру жарыстары үшін пайдалануға болады.

Аймақтарда масс - старт және командалық іс-шаралар үшін бір жалпы дизайнды, ал жеке оқиғалар үшін екінші дизайнды пайдалана алады.

Жарыстарға арналған қашықтық және жүгіру жолы

Қашықтықтар:

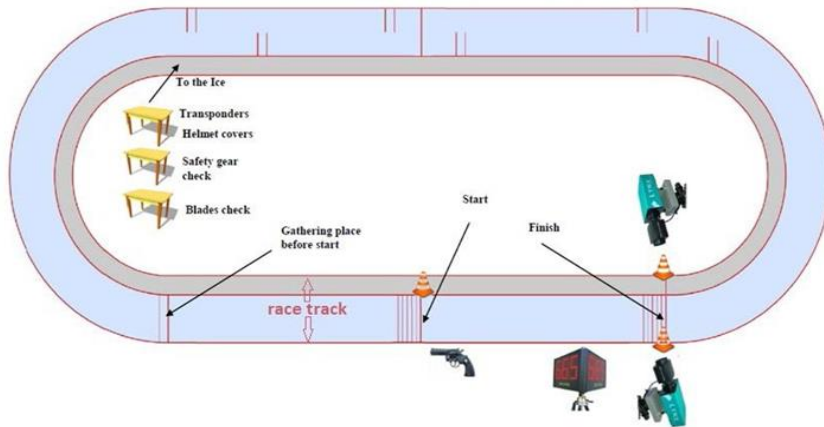
- а) әйелдер мен ерлер үшін 16 айналым;
- б) жеткіншек қыздар мен ұлдар, жасөспірімдер қыздар мен ұлдар үшін 10 айналым.

Жүгіру жолының белгілері

Жаттығу жолағын пайдалану.

Жарыс жолында қыздыру жолы бар. Алайда, қажет болған жағдайда, жарыс жолының барабар және қауіпсіз радиусын сақтау үшін Одақ қазылар алқасымен келісе отырып, жарыстың бас төрешісінің қалауы бойынша жаттығу жолағының ішкі бөлігін пайдалануды шектейтін белгілер белгіленеді. Және өзгертілуі мүмкін (*жолды ұйымдастыру схемасын қараңыз*) .

Бақылауды ұйымдастыру диаграммасы

Жарыс тәртібі

Жабдық

- сайыскерлер жарыс кезінде автоматты уақыт жүйесі жұмыс істеуі үшін транспондерлерді пайдалануы керек;
- бастапқы параққа сәйкес нөмірлер.

Жарысқа дайындық

a) бастапқы нөмірлер жарыстың ережесіне (регламентіне) сәйкес тағайындалады;

b) егер жарыс жартылай финалды қамтыса, жіберілген қатысушылар жартылай финалға келесідей рейтинг бойынша қойылады:

- ең жақсы бағаланған: жартылай финал А;
- 2-ші және 3-ші рейтингті қатысушы: жартылай финал В;
- 4-ші және 5-ші рейтингті қатысушы: жартылай финал А және т.б.;

c) жартылай финалдық жарыстар кезінде финалдық жарыстың старт хаттамасын дайындау келесідей жүзеге асырылады:

- А жартылай финалының үздіктері бірінші позициядан, В жартылай финалының үздіктері екінші позицияда, екінші А жартылай финалынан үшінші позицияда, В жартылай финалынан екінші төртінші позицияда басталады, т.б.;

d) егер жарыс ережесі (регламенті) әрбір жартылай финалда аймақтан қатысушылардың санын шектесе, жартылай финалға спортшыларды бөлу сәйкесінше жүргізілуі керек:

- жартылай финалдың әрқайсысында ең жоғары орындарға ие болған қатысушылардың шектеулі саны финалға жолдама алады. Әр жартылай финалдан бірдей білікті қатысушыларға рұқсат етіледі;

- егер финалға жолдама алған спортшы шығып қалса, оның орнына тиісті жартылай финалдан келесі рейтингі бар спортшы жіберіледі;

- егер А жартылай финалынан өткен спортшы финалдан шығып қалса, оны А жартылай финалының келесі дәрежелі қатысушысы ауыстырады;

- Егер В жартылай финалынан өткен спортшы финалдан шығып қалса, оның орнын келесі В жартылай финалының қатысушысы ауыстырады.

Старттың процедурасы

Қатысушылар 500 м қашықтыққа старт алаңына жиналады және төреші мен комментатор жарысқа қатысатын спортшыларды сөре сызығына шақырады.

Сөре мәре сызығының ортасынан беріледі (*1000 м қашықтықтың мәре сызығы*);

Спортшылар бір-бірінен кемінде 1 метр қашықтықта және қатарлар арасында 6 спортшыдан бір қатарға тұрады.

Қатысушылардың бастапқы орындары дәстүрлі (ішкі және сыртқы) жүгіру жолдарында орналасқан.

Презентацияға ыңғайлы болу үшін қатысушылардың алғашқы екі қатарын төреші-комментатор бірінен соң бірі аты-жөнімен таныстырады, содан кейін оларды нөмір бойынша сөреге шақыруға болады.

Қашықтықты өту шарттары

Старттан кейін бір айналымнан кейін, спортшылар негізгі мәре сызығын кесіп өткенше (500 м қашықтықта) стартер екінші рет тапаншаның шүріппесін басады. Акселерациялар мен топтағы ең жақсы позиция үшін бәсекелестік осы сәттен бастап ғана рұқсат етіледі.

Аралық және соңғы аяқтау:

а) жеткіншек қыздар мен ұлдар, жасөспірім қыздар мен ұлдар үшін – 2 (екі), ерлер мен әйелдер үшін – соңғы мәреге дейін 3 (үш) аралық мәре. Әр мәреде қатысушылар жарыстағы соңғы орнын анықтайтын ұпай жинайды;

б) жеткіншек қыздар мен ұлдар, жасөспірім қыздар мен ұлдар үшін мәре 4, 7 және 10 айналымдарды (қашықтықтың бірінші айналымын қосқанда) өту кезінде болуы керек. Әрбір мәреге дейін бір айналым, айналым есептегішінде 7, 4 және 1 айналым қалғанда қоңырау соғылады;

с) ерлер мен әйелдер үшін мәре 4-ші, 8-ші, 12-ші және 16-шы айналымдарды аяқтағаннан кейін анықталады (қашықтықтың бірінші айналымын қосқанда). Қоңырау әр мәреден бұрын бір айналым соғылады, егер айналым санаушы 13, 9, 5 және 1 айналым қалғанын көрсетеді;

д) жарыстағы финалдық және әрбір аралық мәре сызығының соңында (500 м қашықтықтың мәре сызығында) орналасады;

е) аралық және қорытынды мәреде қатысушылардың рейтингін анықтау үшін фотофиништі қолдану қажет;

ф) жарыс кезінде мұз айдынының ішінде жаттықтырушыларға қатысуға тыйым салынады. Жарыс алдында және жарыс кезінде команда өкілдері, қызмет көрсетуші персонал немесе жаттықтырушылар мұз айдынының ішкі бөлігіне кіргізілмейді.

Жарыс ережелері

Жарысқа қатысатын басқа қатысушыларға кедергі жасамауларыңыз керек.

Масс - старт кезінде спортшылар қауіпті жағдай туғызбауы керек.

Жарыс көшбасшысы толық айналыммен озып кеткен қатысушылар жарысты дереу аяқтауы керек.

Қатысушы айналымнан өткеннен кейін немесе басқа себептермен жарыстан шеттетілгеннен кейін, ол мүмкіндігінше тезірек жолдың сыртына шығып, тікелей ауысу бойынша жаттықтырушылар аймағына өтуі керек және сол жерде жарыстың аяқталуына дейін тұруы керек.

Басып озу фактісі туралы хабарлау үшін арнайы жабдықты пайдалануға болады.

Басқа қатысушыларға қатысты кез келген спорттық емес мінез-құлық дисквалификацияға әкелуі мүмкін.

Бас төреші мұндай бұзушылықтар үшін қатысушыларды дисквалификациялауға құқылы.

Кедергі жасалған қатысушы бас төрешінің шешімі бойынша келесі жарысқа жіберіледі.

Егер құлау және/немесе жарақат алу кезінде қатысушылардың қауіпсіздігіне қауіп төнсе, бас төреші жарысты тоқтатуға міндетті.

Жарысты тапаншадан басқа ату арқылы немесе стартердің немесе бас төрешінің ысқырығымен тоқтатуға болады.

Масс - стартта жарысты тоқтату үшін техникалық жабдықты да пайдалануға болады.

Спортшының қайталап жүгіруінің қашан болатынын бас төреші анықтайды.

Қауіпсіздік себептеріне байланысты жарыс тоқтатылып, қайта старт белгіленсе, спортшылар бүкіл қашықтықты қайта жүгіруге мәжбүр болады.

Ережені бұзғаны үшін дисквалификацияланған, толық айналыммен озып кеткен немесе оқиға болғанға дейін жарысты тастап кеткен қатысушылар қайта жарысқа жіберілмейді.

Егер топ (6 немесе одан да көп) конькишілер бірінші айналымға түссе, жарыс тоқтатылады және дереу қайта бастау беріледі.

Жарыста күрес болмаған жағдайда, жарыс тоқтатылып, дереу қайта жүгіруі мүмкін. Бұл жағдайда спортшылар қашықтықты қайтадан (толығымен) өтуге мәжбүр болады.

Дисквалификациялар

Бастапқыда (стартер оттары басталғанға дейін) өз қатарынан алға жылжыған қатысушылар дисквалификациялануы керек.

Бірінші айналымды қатысушылар алға шығу немесе жақсы позицияны алу үшін кенеттен үдеусіз «бір топта» аяқтауы керек. Ережені бұзу дисквалификацияға әкеледі.

Қауіпсіздік талаптарына сай келмейтін спортшылар жарысқа жіберілмейді немесе жарыс кезінде осы талаптарды бұзғаны үшін жарыстан шеттетіледі.

Бас төреші өз қалауы бойынша спорттық емес әрекеттерді болдырмау үшін ескерту жасай алады.

Басқа қатысушыға қатысты елеулі кедергілер мен спорттық емес мінез-құлықтың басқа көріністерін жасау дисквалификацияға әкеледі.

Командалық жарыс (6 және 8 айналым)

Командалық жарыста командалар 3 немесе 4 спортшыдан болуы мүмкін.

Кез келген жағдайда команданың нәтижесі мәреге үшінші келген қатысушыға сәйкес жазылады.

Егер жарысты үш командадан аз адам аяқтаса, бұл команда жарысты аяқтамаған болып саналады және жарыстан шығарылады.

Командалық қудалауда команда бір мезгілде екі қарама-қарсы түзудің ортасынан бастауы керек.

Егер жарыстар рейтингке негізделсе, ең күшті команда мәре сызығынан бастайды.

Басқа жағдайларда әр команданың бастапқы сызығы жеребе нәтижесі бойынша анықталады, яғни жеребеде бірінші таңдалған команда мәре сызығын алады, келесі команда ауысу сызығын алады және т.б.

Стандартты 400 м мұз алаңдарында жарыстар тек жаттығу және ішкі жолдар арасында белгілермен қосарланған жүгіру жолында өткізіледі.

Егер командалық қудалау жарысы іріктеу кезеңдерімен өткізілсе, оның аяқталуына дейін жарыста қарсылас команданы басып озған команда басып озу рәсімі аяқталғаннан кейін жеңімпаз деп жарияланады.

Бұл ретте басып озу командада үшінші орындағы қатысушы басып озатын командада үшінші болып жүгіріп келе жатқан қатысушыдан өткен сәт болып саналады.

Бірінші қатысушы қолына 1 саны бар ақ таңғыш, екіншісі 2 саны бар қызыл түсті, үшінші 3 саны бар сары түсті, төртінші 4 саны бар көк түсті белдікті киеді.

Екі қолға таңғыш кию керек. Бас төрешінің қалауы бойынша спортшылардың бастапқы орындарына сәйкес келетін қорғаныс шлемдеріндегі сандарды қолдануға болады.

Эстафеталық жарыс

Эстафеталық жарыстар әр командада 3 немесе 4 спортшының қатысуымен өтеді.

Әрбір кезеңнің ұзындығы әртүрлі болуы мүмкін, бірақ 400 немесе 800 метр сегменттерді пайдалану ұсынылады (стандартты жүгіру жолының 1 немесе 2 айналымы).

Эстафеталық жарыстарды өткізу кезінде әртүрлі жарыс форматтарын пайдалануға болады.

Ұсынылған екі пішім (А және В) төменде сипатталған.

Эстафетаны ұйымдастыру форматы (А).

Екі жарыс командасы жұппен жарысады, әртүрлі жолақтардан басталып, ауыспалы жол бойымен ауысады.

Әрбір кезеңнің ұзындығы 1 немесе 2 толық шеңберден тұрады.

Жарыстың басталуы мен аяқталуы 1000 м қашықтықтың мәре сызығында.

40 метрлік эстафеталық өту аймағының басы мен соңы сөре/мәре сызығына 40 метр қалғанда басталып, қызғылт сары конустармен белгіленеді.

Эстафетаны тапсыру фактісі – спортшы өз кезеңін аяқтай отырып, белгіленген эстафеталық тапсыру аймағында келесі кезеңге өтіп жатқан өз командасының басқа мүшесін басып озу сәті.

Эстафета таяқшасын белгіленген аумақтан тыс жерде беру осы Ережені бұзған команданың дисквалификациясына әкеледі.

Эстафетаны ұйымдастыру форматы (В).

Жарысқа 4-тен артық команда қатыспайды.

Бірінші кезеңнің бірінші бөлігінде (бірінші айналымды қосқанда) әрқайсысында 2-ден көп емес команда басталатын ішкі және сыртқы жолды пайдаланады (әр командадан бір спортшы).

Бірінші айналымнан шыққаннан кейін тек ішкі жол қолданылады.

Жарыс 1500 м қашықтықтағы бастапқы сызықтардан басталады, ал мәре 1500 м қашықтықта мәре сызығында.

Бірінші кезеңнің ұзындығы бұл жағдайда 700 немесе 300 м болуы керек.

Қалған кезеңдердің ұзындығы 1 немесе 2 толық шеңберді құрайды.

Эстафеталық тасымалдау аймағы 40 метрді құрайды және мәре сызығында аяқталады.

Эстафетаны беру аймағының басы қызғылт сары конустармен белгіленуі керек.

Эстафетаны тапсыру фактісі – өз кезеңін аяқтаған спортшының белгіленген эстафеталық тапсыру аймағында келесі кезеңге өтіп жатқан өз командасының басқа мүшесін басып озу сәті.

Эстафета таяқшасын белгіленген аумақтан тыс жерде беру осы Ережені бұзған команданың дисквалификациясына әкеледі.

Командалық жарыс – спринт

Жарыстарды командалық жарыс – спринт форматында ұйымдастыруға болады.

Командалық спринттік жарысқа қатысушылар жарыс регламентінде белгіленген қашықтықтың айналымдар санына тең қатысушылар санынан тұруы керек (кемінде 2 – ең көбі 4 айналым).

Жарыс жолы жаттығу жолағында және ішкі жарыс жолақтары арасындағы белгілермен анықталады.

Конустарды қосымша белгілер үшін пайдалануға болады.

Жарыс бір уақытта бір немесе екі команданың қатысуымен өтуі мүмкін.

Жарысты ұйымдастыру командалық жарыстағыдай (6 және 8 айналым).

Сөре және мәре 1000 м қашықтықтың мәре сызығында орналасқан.

Егер жарысқа екі команда қатысса, екіншісі қарама-қарсы жақтан (өтпелі жолдың ортасында) бастайды.

Бастау процедурасы командалық жарыстарға ұқсас (6 және 8 айналым).

Команда мүшелерінің жүгірудегі айналым санына сәйкес келетін идентификаторлары болуы керек, оның барысында олар жетекші болуы керек: бірінші қатысушы 1 саны бар ақ таңғышпен, екіншісі - 2 саны бар қызыл таңғышпен, үшінші - 3 саны бар сары таңғышпен жарысады. төртіншісі - 4 саны бар көк таңғышпен жарыс жолына шығады.

Екі қолға таңғыш кию керек.

Спринтте де командалық жарыста жарыстарды ұйымдастыру үшін командалық жүгірудегі сияқты.

Бас төрешінің қалауы бойынша бастапқы хаттамаға сәйкес

қатысушылардың нөмірлері жазылған шлемдерді пайдалануға болады.

Бірінші айналымда топ басшысы ақ таңғышы бар қатысушы болуы керек, келесі айналымда қызыл таңғышы бар көшбасшы алдыңғы қатарда болуы керек және т.б.

Егер жарыстың басталуына дейін жарияланған қатысушылар тізімінен спортшы ауыстырылса, онда нөмірленген бас киімдер (және/немесе бар болса, дулығалар) команда мүшелерінің арасында олар жүргізуі тиіс шеңберлер бойынша қайта бөлінеді.

Жарыстың бірінші айналымын аяқтағаннан кейін ақ таңғышы бар қатысушы жарыстан шығуы керек, ал қызыл таңғышы бар сайыскер жарыстың екінші айналымында команданы басқарады.

Команда қашықтықтың екінші айналымын аяқтағаннан кейін қызыл жолағы бар қатысушы жарыстан дәл осылай шығуы керек, т.б.

Қатысушы қашықтықтың соңғы айналымын жүгіріп өтіп, бүкіл команда үшін жалғыз аяқталады.

Мәреге озып шыққан спортшы алдыға жіберіп өтуіне мүмкіндік беріп, сыртқа шығуы керек, содан кейін жарыстың басқа қатысушыларына кедергі келтірмей, жаттығу жолағына өтуі керек.

Командадағы жетекші қатысушыны келесі көшбасшыға ауыстыру осы команданың мәре сызығының басы мен келесі айналымға кірер алдында қатаң түрде сегментте жүзеге асырылуы керек.

Осы аймақтың басы мен соңының шекаралары тиісінше белгіленуі керек (мысалы, конустармен).

Командалық жарыстарда дисквалификация және қайта бастау

Егер командалық қуу, командалық спринт немесе эстафетадағы команда мүшесі Ережелерді бұзғаны үшін дисквалификацияланса, онда дисквалификация бүкіл командаға қолданылады.

Команданың дисквалификациясы оның кез келген мүшесінің Одақ ережелері мен ережелерін бұзуы нәтижесінде де *(мысалы, жарыстарға қатысу ережелерін, жабдықты пайдалану ережелерін немесе Допингке қарсы ережелер)*.

Ережеге сәйкес қайта бастау шарттары командалық жарыс (6 және 8 айналым), командалық спринт жарысы (3 айналым) және эстафеталық жарыстарға да қатысты.

Тиісінше, егер қатысушылардың біріне кедергі келтірілсе, онда қайта бастау құқығы Ережелер бұзылған бүкіл командаға (ол команданың мүшесі болса) беріледі.

40 - ереже

Қайталап жүгіру

Қайта жүгіру құқығы

Жарыстың бас төрешісі спортшыға қашықтық кезінде кедергі келтірсе, бірақ – та спортшының кінәсінен болмаған болса, оған қайта жүгіру құқығын беруі керек.

Егер спортшы өзі кедергі болған жарысты аяқтап, қайта стартты қолданса, соңғы нәтиже ретінде екі әрекеттің ең жақсы уақыты жазылуы керек.

Қайта бастау құқығы спортшыға жарыс жолындағы кез келген кедергі қашықтықты өтуге кедергі келтірсе де берілуі керек.

Сынған коньки немесе лас мұз қайта бастау құқығын беруге негіз болып табылмайды.

Қатысушының мұздағы кез келген оқиға нәтижесінде қашықтықты кедергісіз жүгіріп өтуіне кедергі болды деген жеке пікірі қайта бастау құқығын беруге негіз болып табылмайды.

Егер кедергі басқа қатысушының құлауы немесе Ережені бұзған жарыста қатысушының қателігі болса, мысалы, тікелей өтуде жолақтарды уақтылы ауыстырмау немесе оны бірінші қатысушының жолағына шығып кетсе. Мұндай кедергі жасаған спортшыны осы қашықтықта қайта бастау құқығынан бас тарта алмайды.

Егер спортшыға қашықтықты қайта бастау құқығы берілсе, жарыстың бас төрешісі бұл туралы тиісті спортшыға хабарлауы керек.

Міндетті демалыс аралығы

Қашықтықты қайта бастау құқығын алған спортшының бірінші жарыс пен бас төреші белгілеген қайта бастау уақыты арасындағы 30 минуттық демалуға құқығы бар.

Егер спортшының өзі бұған келіссе, демалыс аралығы қысқа болуы мүмкін.

Қайта іске қосу үшін бастапқы жолақтар

Қайтадан бастаған кезде қатысушы бастапқыда қашықтықты жүгіріп өткен жолдан бастауы керек.

Нәтиже жинаған ұпай санымен немесе екі жарыстың жалпы уақытымен анықталатын жарыста спортшы екінші 500 м немесе 1000 метрлік жарысты бір жолақтан бастауы керек.

Қайта бастау құқығы бірнеше қатысушыға берілсе, бір қатысушымен бірнеше жарысты болдырмас үшін олар жұптасып жүгіруі керек.

Егер жаңа жұп құрайтын қатысушылар қашықтықты әртүрлі жүгіру жолақтарында жүгірсе, қайта бастаған кезде олар бірдей жолдардан бастау керек.

Ал қатысушылар бастапқыда бір жүгіру жолынан бастаса, ерте бастаған спортшы жаңа жарыста үлкенірек жолдан бастауы керек.

41 - ереже

Допингке қарсы бақылау

Тыйым салынған заттардың кез келген түрін, олардың аналогтарын немесе Дүниежүзілік допингке қарсы агенттік, KazNADC және ISU тізімінде көрсетілген әдістерді пайдалануға тыйым салынады.

Допингке қарсы рәсімдер жүргізілетін барлық жарыстарда допингке қарсы рәсімнің аяқталғаны туралы хабарлама алған спортшы белгіленген тәртіпте одан өтуге міндетті.

Жарысты өткізетін ұйым, төреші – техникалық делегат және жарыстың бас төрешісі допингке қарсы ұйым өкілдерінің жұмысын ұйымдастыруға жәрдемдесуге міндетті.

Тыйым салынған заттарды немесе әдістерді пайдаланатын спортшы жарыстан шығарылады.

Допинг-тест тапсырудан жалтарған спортшы бас төрешінің шешімімен жарыстан шеттетіледі.

ISU санкциялары қолданылады .

8-бөлім. Жарыстың нәтижелері

42 - ереже

Нәтижелер туралы хабарландыру

Ережені бұзу туралы шешім қабылдау үшін қосымша уақыт қажет болған жағдайларды қоспағанда, төреші-комментатор жарыстардың нәтижелерін олар аяқталғаннан кейін дереу жариялауы керек. Бір немесе басқа спортшының немесе команданың қашықтықты өту ережелері.

43 - ереже

Нәтижелер

Жеке қашықтықтағы нәтижелер

Жеке қашықтықтағы жүлделі ұтыс ойыны бар жарыстарда белгілі бір қашықтық бойынша ең жақсы нәтиже көрсеткен қатысушы жеңімпаз болып табылады.

Бірнеше қатысушы ең жақсы уақытты көрсеткен болса, олардың барлығы осы қашықтықта жеңімпаз атанады.

Қолмен уақытты белгілеу процедурасына сәйкес, егер бір жұпта жүгірген екі бәсекелестің уақыты бірдей болса және мәре сызығында төреші олардың біреуі жеңімпаз деп шешсе, сол спортшы тізімде болуы керек. есеп парағында қарсыласынан бір орын жоғары.

Егер басқа жұптарда бірдей қашықтыққа жүгірген қатысушылар бірдей уақыт көрсетсе, олардың жеңімпаздары бұрынғы жарыстардың жеңімпаздарымен, ал екіншісі екінші келгендермен теңестірілуі керек (егер бірдей нәтиже жазылса).

Нәтижелерді секундтың мыңнан бір бөлігіне дейін анықтау дәлдігімен фотофиниш жүйесін пайдаланған кезде қатысушылардың (немесе командалардың) орындарын бөлу үшін мыңнан бір бөлігін пайдалану қажет.

Секундтың жүзден бір бөлігіне дейін бірдей нәтижелері бар қатысушылар (немесе командалар) үшін қорытынды хаттамада мыңнан бір бөлігі көрсетілуі керек.

Бағдарламасында бір қашықтықтағы қос жарысты қамтитын жарыстарда қашықтық бойынша қорытынды классификация екі жарыстың жалпы нәтижесі бойынша анықталады, сондықтан жалпы нәтижесі бірдей спортшылар бір орынды алады.

Дегенмен, егер фотосуретті аяқтау жүйесі қолданылса (жоғарыдағы а) тармағында көрсетілгендей), бәсекелестерді орналастыру кезінде жалпы нәтижелерді анықтау үшін секундтың мыңнан бір бөлігіндегі уақыттарды пайдалану қажет.

Бұл жағдайда қорытынды есеп парағында секундтың мыңнан бір бөлігінде екі жарыста да көрсетілген нәтижелердің қосындысын қоса алғанда, барлық нәтижелер көрсетілуі керек.

Бірнеше қашықтықтағы жалпы нәтижелер

Екі немесе одан да көп қашықтық бағдарламасы бойынша жарыстарда бір марапаттар жиынтығын ұсыну арқылы ең аз ұпай жинап, барлық қашықтыққа жүтірген қатысушы жеңімпаз болып танылады.

Бірдей ұпай жинаған спортшылар қорытынды хаттамада бір орынды алады.

Ұпай қою

Қашықтықта спортшыға ұпайлар келесідей беріледі:

- 500 м секунд ұпай санына тең ($36,5 = 36,500$);
- 1000 м - секундпен көрсетілген уақыттың 1/2 бөлігі;
- 1500 м – секундпен көрсетілген уақыттың 1/3 бөлігі;
- 3000 м – секундпен көрсетілген уақыттың 1/6 бөлігі;
- 5000 м – секундпен көрсетілген уақыттың 1/10 бөлігі;
- 10000 м – секундпен көрсетілген уақыттың 1/20 бөлігі.

Нүктелер үш ондық таңбаға дейін дөңгелектенеді, төртінші ондық белгі еленбейді (мысалы, $120,435765=120,435$).

Бірнеше қашықтықтағы нәтижелеріне негізделген соңғы жіктеу

Жарыстың қорытынды классификациясы жарыс бағдарламасының барлық қашықтықтағы нәтижелер көрсету нәтижелері бойынша жиналған ұпайлар сомасымен анықталады.

Егер қатысушылардың шектеулі саны соңғы қашықтықта жарысуға тиіс болса, онда жарыстың финалдық жарысында жарысқа қатысу құқығын алмаған спортшылардың орындары қалған қашықтықтарда жинаған ұпайларымен анықталады.

Егер спортшы жарыс бағдарламасының соңғы жарысында дисквалификацияға немесе басқа себептерге байланысты қатыса алмаса, оның финалдық классификациядағы орны соңғы қашықтыққа іріктеуден өтпеген, бірақ алдыңғы барлық жарыстарда жарамды нәтижеге ие болған сайыскерлерден кейін анықталады.

Спортшы қандай да бір себептермен ақтық көпсайысқа қатысудан бас тартқан сәттен бастап хаттамаларда оның ұпайларының мөлшері көрсетілмейді.

Командалық жарыста орындарды анықтау (6 және 8 айналым)

6 және 8 айналымнан тұратын командалық жарыста орындарды бөлу белгілі бір жарыс аясында командалар көрсеткен нәтижелер бойынша жүзеге асырылады.

Масс-стартта орындарды анықтау (10 және 16 айналым)

Егер аралық мәре сәреде ұйымдастырылса, қатысушылардың соңғы орындары барлық қашықтық бойынша жинаған ұпайларының сомасына қарай бөлінеді.

Ешқандай ұпай жинамаған спортшылар арасында негізгі мәреге келу ретіне қарай орындар бөлінеді.

Аралық мәреге арналған ұпай жүйе негізгі мәреде алғашқы үш орынды алған бәсекелестер аралық мәреде алдыңғы қатарда болғандардың арасында да соңғы рейтингте бірінші орынға шығуы керек.

Аралық мәресіз өткізілетін масс - старт жарыстарында қатысушылар арасындағы орындар негізгі мәреге келу реті бойынша бөлінеді.

Масс-старттағы нәтижелер (16 айналым) келесі жүйе негізінде анықталады:

а) Жарыс барысында үш аралық мәре болады. Әрбір мәре үшін қатысушыларға қорытынды жарыс рейтингінде ескерілетін ұпайлар беріледі. Аралық мәредегі орындар 4, 8 және 12 айналымнан кейін мәре сызығын кесу сәтінде анықталады.

Ұпайлар келесідей беріледі:

- аралық мәре: алғашқы үш қатысушы ұпай алады: 3-2-1;
- жалпы мәре: алғашқы алты қатысушы ұпай алады: 60-40-20-10-6-3.

Егер масс-старт жарысы жартылай финал және финалмен өткізілсе, онда финалға жолдама алмаған қатысушылар мен финалдық кезеңге қатысушылар келесідей рейтингке ие болады:

- жарыста жиналған ұпайлардың жалпы саны;
- аяқталу уақыты;
- аяқталған айналымдар саны.

Тең болған жағдайда, бәсекелестер соңғы бөлінген уақытына қарай рейтингте болады.

Финалға жолдама алған, бірақ дисквалификацияға немесе басқа себептерге байланысты жарыстан шығып қалған қатысушы финалға жолдама алмаған барлық бәсекелестерден жоғарырақ бағаланады.

Масс-старттағы нәтижелер (10 айналым) келесі жүйе негізінде анықталады:

Жарыс барысында екі аралық мәре болады. Әрбір мәре үшін ұпайлар беріледі, олар қатысушылардың қорытынды рейтингін анықтау кезінде ескеріледі. Аралық мәре 4-ші және 7-ші айналымнан кейін мәре сызығынан өту арқылы анықталады.

Ұпайлар келесідей беріледі:

- аралық мәре: алғашқы үш қатысушы ұпай алады: 3-2-1;
- негізгі мәре: алғашқы алты қатысушы ұпай алады: 30-20-10-4-2-1.

Егер масс-старт жарысы жартылай финал және финалмен өткізілсе, онда финалға жолдама алмаған қатысушылар мен финалдық кезеңге қатысушылар келесідей рейтингке ие болады:

- жарыста жиналған ұпайлардың жалпы саны;
- аяқталу уақыты;
- аяқталған айналымдар саны.

Тең болған жағдайда, бәсекелестер соңғы бөлінген уақытына қарай рейтингте болады.

Командалық жарыста – спринтте орындарды анықтау

Командалық спринттегі орындарды бөлу басындағы ең көп саны бар

команда мүшесі (немесе егер бар болса) көрсеткен мәре нәтижесіне негізделеді.

Егер командалар бірдей нәтижеге қол жеткізсе, жоғарыдағы 43-ереже қолданылады.

44 - ереже

Жарыс бағдарламалардың барлық түрлеріне қатысу

Регламентке сәйкес қатысушылардың шектеулі саны іріктелетін Чемпионаттың финалдық қашықтығында бастау құқығын жеңіп алу үшін спортшы осы жарыстар бағдарламасының бұрынғы барлық қашықтықтарын жүгіріп өтуі керек.

Көпсайыстарда қатысушылардың орындары жарыс бағдарламасының әрбір қашықтығы бойынша көрсетілген нәтижелер бойынша есептелген ұпайлардың қосындысы бойынша анықталады.

Осылайша, жарыстың барлық алдыңғы қашықтықтарында жарамды нәтижесі болмаған (немесе жарыстан шеттетілген) спортшылар Қазақстан Республикасы чемпионатының финалдық қашықтығына шыға алмайды.

45 - ереже

Атаулар

Қазақстан Республикасы чемпионаттарының жеңімпаздары келесі спорттық атақтарға ие болады:

а) спорттық маусымда конькимен жүгіруден көпсайыс бойынша Қазақстан Республикасының чемпионы(лар)ы *(тиісті маусым көрсетілген, мысалы, 2023/24)*;

б) конькимен жүгіруден спорттық маусымда спринттік көпсайыста Қазақстан Республикасының чемпионы(лар)ы, тиісті маусымы көрсетіледі);

с) спорттық маусымда 500 м немесе 1000 м, 1500 м, 3000 м, 5000 м немесе 10000 метр қашықтыққа конькимен жүгіруден Қазақстан Республикасының чемпионы(лар)ы (тиісті маусым көрсетіледі);

д) конькимен жүгіруден Қазақстан Республикасының чемпионы командасы спорт маусымында *(тиісті маусым көрсетіледі) командалық жарыста (тиісті жарыс көрсетіледі)*;

е) спорттық маусымдағы масс-стартта конькимен жүгіруден Қазақстан Республикасының чемпионы(лар)ы *(тиісті маусым көрсетіледі)*.

46 - ереже

Марапаттары

Барлық конькимен жүгіру жарыстарында марапаттау тәртібі қолданылады: бірінші, үшінші орын алған, содан кейін екінші орын алған, содан кейін жарыс жеңімпазы марапатталады.

47 - ереже

Ресми хаттама

Ресми жарыс туралы есепте мыналар болуы керек:

- a) қатысушылардың тізімі;
- b) қазылар алқасының тізімі;
- c) жарыс кестесі;
- d) секундтың жүзден бір бөлігінің дәлдігімен жазылған автоматты немесе қолмен хронометраждың нәтижелері (*нәтижелер тең болған жағдайда жүзден, мыңнан бір бөлікте көрсетіледі*);
- e) секундтың жүзден бір бөлігіне дейінгі дәлдікпен жылжымалы жүгіру кестесі;
- f) қашықтықтың әрбір айналымының уақыты;
- g) бірнеше қашықтыққа жіктемесі бар жарыстарды өткізу кезінде әрбір қашықтықтан кейінгі ұпайлар мөлшері.

Спортшылардың/командалардың ерекше жағдайлары мен нәтижелерін анықтау үшін келесі халықаралық аббревиатуралар қолданылуы тиіс:

DNF - қашықтықты аяқтамады (*спортшы қатысты, бірақ қашықтықты аяқтамады, немесе кез келген Ережелерді бұзу. Мысалы, қашықтықты аяқтау кезінде спортшыға кедергі болуы нәтижесінде*);

DQ - дисквалификациясы (*жүгіру ережелерін немесе кез келген басқа ережелерді бұзу нәтижесінде*);

DNS - жарыс жолына шыққан жоқ (*спортшы жеребе бойынша старт тізімінде болды, бірақ сөреге шықпады*);

WDR - жарыстан бас тарту (*жеребе тарту кезінде рұқсат етілген және старт тізіміне енгізілген, бірақ жарыстан шығып қалған*);

RS - қайта жүгіру (*спортшы Ережеге сәйкес қашықтықты қайта жүгіру құқығын алды*);

MT – жарыс нәтижелерін тіркеу арқылы жүзеге асырылады уақытты қолмен белгілеу;

ADV – егер спортшы масс-старт финалында старт алу құқығын алған болса.

9-бөлім. Наразылықтар мен дисквалификациялар

48 - ереже

Наразылықтар

Облыс командасының өкілі (*ол болмаған жағдайда қатысушы*) жарыс ережесінің (регламентінің) немесе оларды өткізу Ережесінің бұзылуына байланысты жазбаша наразылық келтіруге құқылы.

Наразылық беру кезінде мыналарды сақтау қажет:

a) егер наразылық спортшының жарысқа заңсыз қатысуына байланысты болса, ол жарыс басталғанға дейін бас төрешіге жазбаша түрде берілуі тиіс. Егер мұндай спортшыны жарыстан шеттету туралы шешімді дереу қабылдау мүмкін болмаса, оған жарысқа қатысуға рұқсат етілуі мүмкін, бірақ оның нәтижелерін жариялау және ықтимал марапаттау наразылық туралы шешім қабылданғанға дейін кейінге қалдырылуы керек;

b) осы Қағидалардың, тиісті жарыстың ережесінің (регламентінің) бұзылуына наразылық болжамды бұзушылыққа жол берілген тиісті

қашықтықты өткеннен кейін 30 минуттан кешіктірмей жарыстың бас төрешісіне берілуі тиіс;

с) классификациядағы қате математикалық ұпайға наразылық берілген қашықтыққа жарыс аяқталғаннан кейін 24 сағат ішінде жасалуы мүмкін. Егер бас төреші мұз айдынында немесе қонақүйде жеке болмаса, онда наразылықты жарыс хатшылығына электрондық пошта арқылы жіберуге болады, ол оны бас төрешіге жіберуі керек.

Бас төреші кез келген наразылыққа жазбаша түрде немесе электрондық пошта арқылы мүмкіндігінше тез, бірақ ағымдағы жарыс күні аяқталғаннан кейін бір сағаттан кешіктірмей жауап беруге және оны (электрондық пошта арқылы жіберу) өтінім берген команда өкіліне жіберуі керек. наразылық;

д) егер наразылық рұқсат етілген мерзімнен кейін берілсе немесе ол Ережелерге, ережелердің тармақтарына немесе жарыс регламентіне қатысты болмаса, онда бас төреші осы Қағидалардың осы тармағына сілтеме жасай отырып, мұндай наразылықтан жазбаша түрде бас тартуға міндетті, бірақ наразылықтың егжей-тегжейіне тоқталмай;

е) егер осы Қағидалар бөлімінің г) тармағы қолданылмаса, бас төреші наразылыққа берген жауабында өз шешімінің себептерін қысқаша сипаттауға міндетті;

ф) бас төреші наразылыққа жауап бергенге дейін осы іс бойынша бар материалдармен және жазбалармен (*фотосуреттер, бейнежазбалар және т.б.*) танысуға құқылы;

г) кез келген наразылық бойынша бас төрешінің шешімі түпкілікті болып табылады және осы Ереженің 50-ережесінде көзделген жағдайларды қоспағанда, шағымдануға болмайды.

49 - ереже

Дисквалификация

Жарысқа қатысушының бас төреші растаған бұзушылықтары спортшыны тиісті қашықтықтан жарыстан шығаруға әкеп соғады.

Егер жарыстың бас төрешісінің пікірінше, қатысушы қасақана бұзушылық жасаған болса, ол жарыстан шеттетілуге тиіс, сондай-ақ осы жарыстар бағдарламасының келесі түрлеріне қатысуға жіберілмеуі мүмкін.

Егер жарыс бағдарламасы бір марапаттар жиынтығын беру арқылы бірнеше қашықтықта өнер көрсетуді көздейтін болса, қатысушы өзі орындаған қашықтықтардан дисквалификациялануы мүмкін.

Бағдарламаның бір түрі бойынша дисквалификацияланған қатысушы регламентке сәйкес соңғы жарысқа қатысушылардың шектеулі саны рұқсат етілген чемпионаттың немесе жарыстың соңғы қашықтығынан бастау құқығын жоғалтады.

50 - ереже

Апелляциялар

Бас төрешінің шешімімен келіспеген жағдайда, ол қабылданған күннен бастап 30 күн ішінде одаққа апелляциялық шағым берілуі мүмкін.

Аймақтық федерация спортшының жарысқа заңсыз қатысуына немесе классификациядағы қате ұпайға қатысты істер бойынша ғана шағымдануға құқылы.

Кәсіподақ қазылар алқасының төрағасы мен жарыстың бас төрешісінің баяндамаларын ала отырып, мән-жайларды мәні бойынша қарауға және қажет болған жағдайда тәртіптік комиссия туралы ережеге сәйкес жаза қолдануға міндетті.

Бұл ретте бас төрешінің шешімі өзгеріссіз қалады.

Апелляцияның мәнін тек тиісті жарыста команданың өкілі айтуы керек.

Шағым бойынша шешім қабылданғаннан кейін Одақ Өңірлік федерацияға жазбаша жауап жібереді.

51 - ереже

Спортшылар мен команда өкілдерінің жүріс-тұрысы

Жарыстың сәтті өтуіне және жарыс кезеңінде қауіпсіздікке жауапты лауазымды тұлғалар мен төрешілердің нұсқауларын орындауы керек *(ресми жаттығулар мен іс-шараларды қоса алғанда)* .

Орынсыз қоғамдық пікірлер

Тікелей немесе үшінші тұлғалар арқылы төрешілер алқасына және олардың шешімдеріне өз наразылықтарын ашық білдіретін спортшылар, жаттықтырушылар және команданың лауазымды тұлғалары *(мысалы, қатысушы жарыс ережелерін бұзуға байланысты жарыстан шеттетілген кезде)* Одақтың санкцияларына ұшырауы мүмкін.

Ережелер мен Әдеп кодексін сақтау

Одақтың кез келген спорттық іс-шарасына қатысатын төрешілер, одақтық және аймақтық федерациялардың өкілдері, команда өкілдері, жаттықтырушылар, спортшылар, еріктілер барлық қолданыстағы жарғыларды, лауазымдық нұсқаулықтарды, әдеп кодексін, бұйрықтарды, нұсқаулықтарды, ережелерді сақтауы керек.

Жоғарыда аталған құжаттардың талаптарын орындамағаны үшін Одақ санкциялар қолдануы мүмкін.

Тәртіптік жазалар

Жарғыларды, лауазымдық нұсқаулықтарды, әдеп кодекстерін, бұйрықтарды, ережелерді, ережелерді бұзатын әрекеттер жасалған жағдайда Одақ шарасына қатысатын кез келген спортшыға, команда өкіліне, жаттықтырушыға, төрешіге немесе басқа маманға Одақ тарапынан санкциялар қолданылуы мүмкін.

Спортшының теріс қылықтары, оның ішінде медициналық немесе жеңілдететін себептерсіз Одақ шарасына қатысудан бас тартуы да Одақ санкцияларына ұшырауы мүмкін.

10-бөлім. Квартеттер

52-ереже

Жарыс форматы

Квартеттік старт жарыс форматын анықтайды, онда бір уақытта төрт

спортшыға дейін жолда жарыса алады, яғни, шамамен жарты айналымнан басталатын екі жұп.

Квартеттегі екі жұп бір-бірінен шамамен жарты айналым қашықтықтағы кезеңдерден бастап, бір старт сызығынан жарысты бастайды.

Сөре аймағы белгілі бір қашықтыққа белгіленген әдеттегі жерде орналасқан.

Квартеттегі екінші жұптың бастау процедурасы оның қатысушылары берілген қашықтық үшін қалыпты жылдамдыққа жеткенде, жұптар арасындағы қашықтық шамамен жарты айналым болатындай басталуы керек.

Екінші жұпта фальстарт жасаған спортшы старт және екінші әрекетте сәтті старт болған жағдайда, квартеттегі жұптар арасындағы интервал шамамен бір жарым айналым болуы керек.

Квартеттік стартты Қазақстан Республикасының халықаралық жарыстарында, чемпионаттарында, кубоктарында және спартакиадаларында қолдануға болады. Квартет жарыстарын 1500 м және одан да көп қашықтықта қолдану ұсынылады.

Жарыстардың төрттікте өтетіні туралы ақпарат тиісті қашықтыққа жеребе тарту кезінде жариялануы керек.

Ресми хаттамада, сондай-ақ нәтижелер туралы хаттамада, егер қолмен уақыт белгілеу қолданылса, бұл міндетті түрде көрсетілуі керек.

Бастау тәртібі және квартеттердің құрамы

Әрбір квартеттегі бастапқы позициялар келесідей бөлінеді:

- Жеребе бойынша 1-ші қатысушы: ішкі жолдың бірінші жұбы (ақ таңғыш);
- Жеребе бойынша 2-ші қатысушы: сыртқы жолдағы бірінші жұп (қызыл таңғыш);
- Жеребе бойынша 3-ші қатысушы: жол ішіндегі екінші жұп (сары таңғыш);
- Жеребе бойынша 4-ші қатысушы: сыртқы жолдағы екінші жұп (көк таңғыш).

Егер жарыстар спортшылардың рейтингі бойынша құрастырылса, онда әрбір квартеттің екінші жұбы осы төрттіктің ең күшті қатысушыларынан тұруы керек.

Егер қатысушылардың саны толық квартеттерді (әрқайсысы 4 спортшыдан) құруға мүмкіндік бермесе, онда толық емес квартет әрқашан бірінші болуы керек *(ол бір қатысушыдан тұруы мүмкін)*.

Жеребеден кейін старттан бас тартқан жағдайда бас төреші квартеттерді құрайтын жарыстардың құрамын өзгертуге құқылы. Дегенмен, егер квартеттердің жалпы саны өзгермесе, қатысушыны бастапқы квартетте жазылған бойынша сәйкес басқа квартетке ауыстыру мүмкін емес.

Бір квартетте басталатын барлық қатысушылар бір уақытта старт процедурасына дайындалады. Олар осы Ережеге сәйкес қол жеңдер таңғышын тағуы тиіс.

Әрбір квартет жұбының нәтижелері бөлек жазылуы керек *(қолмен уақыт белгілеген жағдайда, әр түрлі таймкипер төрешілер)*, сондай-ақ жарыстың соңына

дейін қалған айналымдар саны (әртүрлі айналым есептегіштеріндегі әртүрлі төрешілер операторларымен).

10-бөлім.

53-ереже

Міндет және жауапкершілік

1. Міндет

1.1. Спортшылар

Спортшылар конькимен жүгіру бейнесін қалыптастырады. Спортшы – танылатын тұлға. Жалпы этикалық нормалардан басқа, спортшы келесі мінез-құлық ережелерін басшылыққа алуы керек:

Спортшылар міндетті:

a) жарыстың ережелері мен шарттарын білу. Жарыс ережелерін білмеу жауапкершіліктен және оларды бұзған жағдайда тиісті жазадан босатпайды;

b) қарсыластарға, көрермендерге, жаттықтырушыларға, спорт төрешілеріне және жарыстың басқа лауазымды тұлғаларына құрметпен және сыпайылықпен қарауға;

c) жарыс өтетін орындарда және одан тыс жерде мінез-құлық пен этика нормаларын сақтауға, осы Қағидаларға сәйкес келетін ұқыпты спорттық жабдықтарға ие болуға;

d) жарыстардың нәтижелерін және төрешілер тобының шешімдерін, оның ішінде әлеуметтік желілерде және басқа да ақпараттық қауымдастықтарда немесе ресурстарда дұрыс емес және өрескел түрде қоғамдық айыптауды болдырмауға;

e) жеке, мемлекеттік және басқа да мүлікті құрметтеуге;

f) жарыстарға қатысуға өтініш берген кезде жарияланған көпсайыстарға барлық қашықтықта қатысуға;

g) жарияланған қашықтықтың басталуына бару, спортшының дәлелді себепсіз жарыстан бас тартуға құқығы жоқ;

h) қашықтықты аяқтау және дәлелді себепсіз жарысты аяқтамау;

i) себебін көрсете отырып, команда өкілі арқылы жарыстың бағдарламаның кез келген түрінен бас тарту туралы хабарлау;

j) тек ұйымдастырушылар қатаң белгілеген орындар арқылы мұзға шығу және кіру.

k) жарыстың жеңімпазы немесе жүлдегері (финалисті) бола отырып, марапаттау рәсіміне, ресми фотосуретке түсуге, бұқаралық ақпарат құралдарымен өзара әрекеттестікте қатысуға, әдепсіз қимылдар мен дөрекі сөздерден аулақ болуға;

l) марапаттау кезінде, шеру кезінде, ресми фотосуретке түсіру және бұқаралық ақпарат құралдарымен жұмыс істеу кезінде облыстық құрама командасының жарыс жабдығында немесе салтанатты/жаттығу киімінде болуы; ресми халықаралық жарыстар үшін – осы жарыстарға бекітілген Қазақстан Республикасы құрама командасының ресми формасы;

m) кәсіптік құпияға қатысты ақпаратты, оқыту әдістемесіндегі жаңалықтарды, тестілеу хаттамаларын кез келген тұлғаларға осы ақпаратқа

қол жеткізу құқығынсыз жария етуді болдырмайды;

п) жаттығу кезінде немесе жарыс кезінде, сондай-ақ оларға дейін және одан кейін алкогольді, есірткі немесе басқа да психотроптық заттарды қолданбау, компьютерлік және құмар ойындарды ойнауға, оқу-жаттығу және демалыс режимін сақтауға, оқу-жаттығу процесі мен жарыстар кезінде бекітілген жаттықтырушылар талаптарын сақтауға;

о) халықаралық жарыстарға қатысу үшін Қазақстан Республикасының іріктеу (классификациялық) жарыстарына (чемпионаттар, кубоктар және т.б.) қатысуға;

р) егер спортшы жарыс өткізілетін жерде (мұз сарайы, стадион) және жаттығу немесе жарыс процесі кезінде балағат сөз айтса, онда спортшы: 1 рет – ауызша ескерту алады, 2 - рет қатысатын жарыстан шеттетіледі және одан әрі жарыстарға қатысу туралы тәртіптік комиссия қарайды;

қ) жарыстың ашылу салтанаты кезінде барлық спортшылар Қазақстан Республикасының Әнұранын білуі және айтуы міндетті;

ғ) мұз аренасында басқа спорт түрлерінде жарыстың ашылу салтанаты өтіп жатқанда Қазақстан Республикасының әнұраны шырқалады, спортшы жаттығу процесін тоқтатып, Қазақстан Республикасының әнұранын шырқауы тиіс.

1.2. Жаттықтырушылар/команда өкілдері

Жаттықтырушылар/команда өкілдері конькимен жүгіру бейнесін қалыптастырады.

Жаттықтырушы/команда өкілі танылатын тұлға.

Жаттықтырушы/команда өкілі келесі тәртіп ережелерін сақтауы керек:

а) спортшыларға, көрермендерге, жаттықтырушылар мен команда өкілдеріне, спорт төрешілеріне және іс-шараның басқа қызметкерлеріне құрметпен және сыпайылықпен қарауға;

б) дұрыс емес және өрескел түрде қоғамдық айыптаудан аулақ болу байқаулардың нәтижелері және қазылар алқасының шешімдері, оның ішінде интернетте, әлеуметтік желілерде және басқа да ақпараттық ресурстарда;

с) жеке, мемлекеттік және басқа да мүлікті құрметтеуге;

д) жарыс кезінде жаттықтырушылар үшін арнайы бөлінген жерде болу және жарыс барысына кедергі жасамау;

е) жаттығу процесінде немесе жарыстарда, сондай-ақ оларға дейін және одан кейін алкогольді, есірткі немесе басқа психотроптық заттарды қолданбау компьютерлік және құмар ойындар, казиноларға баруға;

ф) қашықтықтағы жарыстарға спортшылардың қатысуын қамтамасыз ету міндетті.

г) жарыс жеңімпаздарының марапаттау рәсіміне, ресми суретке түсу кезеңінде және бұқаралық ақпарат құралдарымен жұмыс істеу кезінде спортшылардың жарыс жабдықтарында немесе облыстық құрама командасының салтанатты/жаттығу костюмінде болуын қамтамасыз ету; ресми халықаралық жарыстар үшін - ресми формада осы жарыстарға

бекітілген Қазақстан Республикасының құрама командасы;

h) мұз айдынында спортшыны дер кезінде алып шығу және ұқыпты спорттық формада, халықаралық жарыстарда Қазақстан Республикасы құрама командасының белгіленген формасымен жүру;

i) мұз аренасында басқа спорт түрлерінде жарыстың ашылу салтанаты өтіп жатқанда Қазақстан Республикасының әнұраны шырқалады, спортшы жаттығу процесін тоқтатып, Қазақстан Республикасының әнұранын шырқауы тиіс;

j) жарыстың ашылу салтанаты кезінде барлық жаттықтырушылар Қазақстан Республикасының әнұранын білуі және айтуы міндетті.

1.3. Спорт төрешілері

Спорт төрешілері конькимен жүгіру бейнесін қалыптастырады. Спорт төрешісі – танылатын тұлға.

Сондай-ақ спорт төрешісі мынадай мінез-құлық ережелерін басшылыққа алуы керек:

a) спортшыларға, көрермендерге, жаттықтырушылар мен команда өкілдеріне, спорт төрешілеріне және іс-шараның басқа қызметкерлеріне құрметпен және сыпайылықпен қарауға;

b) жарыс процесінің тиімділігі мен сапасын қамтамасыз ету мақсатында функционалдық міндеттерін адал және жоғары кәсіби деңгейде орындауға, конькимен жүгіру ережелері мен жарыс ережелерінің талаптарын қатаң сақтауға;

c) өз қызметін берілген құқықтар мен міндеттер шегінде жүзеге асыруға;

d) жеке спортшыларға артықшылық бермеу, олардың лауазымы мен жеке қарым-қатынасына қарамастан үшінші тұлғалардың ықпалынан тәуелсіз болу;

e) бейтараптықты сақтауға, функционалдық міндеттерін адал орындауға кедергі келтіретін кез келген жеке немесе өзге де мүдделердің ықпалына байланысты әрекеттерді болдырмауға;

f) спорт төрешісінің функционалдық міндеттерін адал атқаруына күмән тудыратын мінез-құлықтан аулақ болуға, сондай-ақ спорт төрешісінің беделіне немесе Одақ беделіне нұқсан келтіретін жанжалды жағдайларды болдырмауға;

g) жарыстардың нәтижелері мен төрешілер алқасының шешімдерін, оның ішінде интернетте, әлеуметтік желілерде және басқа да ақпараттық ресурстарда қоғамдық, оның ішінде дұрыс емес және өрескел түрде айыптауға жол бермеуге;

h) жарыстар кезіндегі спортшылардың өнеріне және спорт төрешілерінің кәсіби қызметіне көпшілік алдында мәлімдеме жасаудан, пікір айтудан және бағалаудан аулақ болуға;

i) жеке, мемлекеттік және басқа да мүлікті құрметтеуге;

j) жарыс кезінде, сондай-ақ оған дейін және одан кейін алкогольді, есірткіні немесе басқа психотроптық заттарды қолданбау компьютерлік және

құмар ойындар, казиноларға баруға;

к) егер ережелерде өзгеше көзделмесе, жарыстардың нәтижелерін айқындайтын жарыстарды өткізу кезінде қабылданған шешімдер туралы ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз ету бойынша тиісті шараларды қабылдау;

1) мүдделер қақтығысының туындауының алдын алу және туындаған мүдделер қақтығысын шешу бойынша шаралар қабылдауға;

j) жарыстың ашылу салтанаты кезінде барлық төрешілер Қазақстан Республикасының әнұранын білуі және айтуы міндетті.

2. Бұзушылықтар бойынша қабылданған шаралар

мынадай санкциялармен анықталады:

1) ескерту;

2) спорттық дисквалификация (белгілі бір мерзімге, ресми спорттық жарыстардың белгілі бір санына, тиісті шешімнің күші жойылғанға дейін немесе өмір бойына);

3) жеңіп алған атақтарынан және/немесе наградаларынан айыру, жарыстардың нәтижелерін жою;

4) белгілі бір әрекеттерді, нақты функцияларды орындауға тыйым салу (белгілі бір мерзімге, ресми спорттық жарыстардың белгілі бір санына, тиісті шешімнің күші жойылғанға дейін немесе өмір бойына);

5) конькимен жүгіруден Қазақстан Республикасының Ұлттық құрама командасына үміткерлердің/мүшелердің тізімінен шығару, конькимен жүгіруден ұлттық/мемлекеттік құрама құрамынан шығару, оқу-жаттығу іс-шараларына қатысудан шығару;

б) конькимен сырғанау спортымен байланысты кез келген қызметті жүзеге асыруға тыйым салу (белгілі бір мерзімге, белгілі бір ресми спорт жарыстары үшін, тиісті шешімнің күші жойылғанға дейін немесе өмір бойы). Жауапкершілік дәрежесі туралы мәселені Одақтың Атқару комитеті жасалған құқық бұзушылықтың мән-жайын және келтірілген зиянның дәрежесін ескере отырып қарайды.

Белгілі бір спорттық іс-шарадағы бұзушылыққа байланысты дереу шешім қабылдауды талап ететін жауапкершілік мәселесін жарыстың бас төрешісі санкциялар қолдану арқылы шеше алады: ескерту, спортшының нәтижесін жою, марапаттау рәсіміне қатысуға тыйым салу. Белгілі бір жарыста және белгілі бір жарысқа одан әрі қатысуға тыйым салу.